

Førkjøpsinformasjon Garantum Fondkommission

Hei!

I forbindelse med at du får investeringsråd fra oss, blir du ikke bare kunde hos den rådgiveren du har møtt, men også hos Garantum Fondkommission (Garantum). Garantum er et verdipapirselskap som står under tilsyn av det svenske finanstilsynet og har tillatelse til å drive verdipapirhandel i henhold til verdipapirmarksloven (2007:528). Garantum er dermed underlagt flere regelverk som regulerer virksomheten, og som primært er rettet mot å beskytte forbrukeren, det vil si den som får rådgivningen.

I forbindelse med investeringsrådgivning vil du motta denne førkjøpsinformasjonen, som også inkluderer følgende vedlegg:

- Informasjon om egenskaper og risikoer
- Retningslinjer for å identifisere, forebygge og håndtere interessekonflikter
- Generelle vilkår for handel med finansielle instrumenter
- Retningslinjer for utførelse og videreformidling av ordrer

Vennlig hilsen
Garantum

OBS! Garantums førkjøpsinformasjon oppdateres jevnlig i forbindelse med endringer i interne og eksterne regelverk. Gjeldende versjon er tilgjengelig på www.garantum.se.

Informasjon om Garantum Fondkommission AB
Garantum Fondkommission AB, heretter omtalt som "Garantum"
Organisasjonsnummer 556668-1531
Box 7364, 103 90 Stockholm
Telefon: 08-522 550 00
Hjemmeside: www.garantum.se

Garantum står under tilsyn av det svenske finanstilsynet. Garantum har tillatelse til å drive verdipapirvirksomhet etter verdipapirmarkedsloven (2007:528). Tillatelsen omfatter følgende aktiviteter, nemlig

- mottak og videreformidling av ordrer som gjelder ett eller flere finansielle instrumenter;
- utførelse av ordrer for finansielle instrumenter på vegne av kunder;
- handel med finansielle instrumenter for egen regning;
- skjønnsmessig porteføljeforvaltning av finansielle instrumenter;
- investeringsrådgivning til kunder om finansielle instrumenter;
- garanti for finansielle instrumenter og plassering av finansielle instrumenter med fast forpliktelse; og
- plassering av finansielle instrumenter uten fast forpliktelse.

Dessuten har Garantum også følgende tillatelser:

- lagring av finansielle instrumenter på vegne av kunder og mottak av midler med regnskapsplikt;
- rådgivning til selskaper om kapitalstruktur, selskapsstrategi og lignende spørsmål samt rådgivning og utførelse av tjenester ved fusjoner og oppkjøp av selskaper; samt
- utførelse av tjenester knyttet til garantier for finansielle instrumenter.

Garantums virksomhet

Garantum driver verdipapirvirksomhet og har spesialisert seg på området strukturerte plasseringer og transaksjoner forbundet med slike plasseringer. I tillegg tilbyr Garantum kapitalforvaltningstjenester og driver fondsformidling. Garantum kan selv eller via tilknyttede agenter gi investeringsrådgivning og drive annen virksomhet som har tilknytning til arrangering og megling og som er forenlig med verdipapirmarkedet og Garantums verdipapirtillatelse.

Konsernforhold

Garantum Fondkommission AB er 100 % eid av Garantum Invest AB. Garantum Invest AB eier også 100 % av fondsselskapet Aktie-Ansvar AB og 100 % av verdipapirselskapet Garantum Partner AB. I tillegg har Garantum Invest en eierandel i Global Invest Finansformidling, Bandling & Partners, Garantum Norge AS, Garantum Finland OyGlobal Invest Financial Intermediation, Bandling & Partners, Garantum Norge AS, Garantum Finland Oy og andre selskap som opererer i finansmarkedet.

Garantum og tilknyttede agenter

I henhold til loven (2007:528) om verdipapirmarked kan et verdipapirselskap inngå avtale med fysiske eller juridiske personer om at disse kan opptre som tilknyttede agenter for verdipapirinstitusjonen. En fysisk eller juridisk person kan bare være tilknyttet agent for et verdipapirselskap.

Agenten er altså en såkalt tilknyttet agent for Garantum og har dermed rett til å markedsføre investerings tjenester på vegne av Garantum. Agenten kan videre motta og videreformidle instruksjoner eller ordrer om investerings tjenester og finansielle instrumenter. Dessuten kan agenten tilby investeringsrådgivning om investeringstjenester og finansielle instrumenter. Garantum godkjenner, håndterer og kontrollerer alle verdipapirtransaksjoner som agenten gir råd om.

Agenten er registrert som tilknyttet agent for Garantum hos Bolagsverket, dvs. det svenske selskapsregisteret.

Følgende opplysninger om Garantum omfatter også de tilknyttede agentene som på en eller annen måte representerer Garantum når det gjelder råd om investeringstjenester.

Informasjon om kundekategorisering osv.

I henhold til verdipapirmarkedsloven skal alle kunder som handler med verdipapirer, deles inn i tre ulike kategorier. Formålet med dette er å tilpasse kundebeskyttelsen etter den enkelte kundes forutsetninger. Privatpersoner og småbedrifter blir vanligvis betraktet som "ikke-profesjonelle". I tillegg til "ikke-profesjonelle kunder" er det også "profesjonelle" kunder, som er større selskaper, kredittinstitusjoner og andre finansinstitusjoner samt offentlige organer og lignende virksomheter med mindre behov for beskyttelse. Den tredje kategorien er såkalte "jevnbrydige motparter", som har lavest beskyttelse i henhold til loven. Dette er for eksempel banker, sentralbanker og myndigheter.

Prinsipielt kategoriserer Garantum alle sine kunder som "ikke-profesjonelle", med mindre annet er avtalt med kunden. Som kunde i kategorien "ikke-profesjonell", er kunden undertlagt det høyeste beskyttelsesnivået i henhold til loven. Dette betyr at Garantum blant annet vil gi informasjon om finansielle instrumenter og risikoen med dem samt kostnader og andre avgifter for handel med dem. Når Garantum tilbyr investeringsrådgivning, vil Garantum vurdere om en tjeneste eller et instrument passer for den enkelte kunden for Garantum tilbyr tjenesten eller anbefaler instrumentet. Vurderingen foretas på bakgrunn av kundens erfaring og kunnskap om tjenesten, investeringsmål og finansielle stilling. Ved andre tjenester enn rådgivning vil Garantum vurdere om tjenesten er egnet for kunden på bakgrunn av kundens kunnskaper og erfaring.

Hvis kunden kontakter Garantum på eget initiativ utelukkende for å utføre en ordre i et såkalt ukomplisert finansielt instrument (f.eks. aksjer tatt opp til handel på et regulert marked), tilbyr Garantum tjenesten uten å vurdere om tjenesten passer for kunden.

Kundene har mulighet til å søke om å endre kundekategori. En "ikke-profesjonell" kunde kan skriftlig be om å bli behandlet som "profesjonell". Garantum må da foreta en vurdering av den enkelte kundes erfaring og kunnskap om en bestemt transaksjon eller tjeneste og være sikker på at kunden kan ta egne investerings beslutninger og forstå de risikoene som kan være forbundet med plasseringen. Kunden mister da den høyere kunde beskyttelsen.

Informasjon om Garantums investeringsrådgivning

For å oppfylle lovens krav og for å kunne tilby individuelt tilpasset investeringsrådgivning foretar en rådgiver en gjennomgang av kundens økonomiske situasjon, der rådgiveren sammen med kunden også gjennomgår kundens kunnskap og erfaring med finansielle plasseringer, kundens formål med plasseringene og hvilken risiko kunden er forberedt på å ta, slik at Garantum kan anbefale kunden de plasseringene som er hensiktsmessige i det enkelte tilfellet. All individuelt tilpasset rådgivning er basert på informasjonen som kunden har gitt om seg selv. Det er derfor hensiktsmessig at kunden fortløpende informerer sin rådgiver om eventuelle endringer som har skjedd. Dokumentasjonen av gjennomgangen skjer ved ett eller flere dokumenter som kunden mottar etter at gjennomgangen er fullført. Alle rådgivere i Garantum har gjennomgått SwedSec ABs lisensieringsprogram og er behørig lisensiert.

Investeringsrådgivningen skjer på ikke-uavhengig basis, noe som betyr at Garantum kan motta kompensasjon fra tredjeparter (f.eks. fra fondsselskaper) for de plasseringene som fordeles.

Garantums investeringsrådgivning er basert på en analyse av spesielt utvalgte finansielle instrumenter. Garantum har etablert rutiner for produktgodkjenning der utvalget av de plasseringene som skal tilbys, blir kvalitetsvurdert. Investeringene som hovedsakelig tilbys er verdipapirfond, AIF-fond, spesialfond, strukturerte investeringer, aksjer og sertifikater.

Dokumentasjonen av rådgivningen opprettes i ett eller flere dokumenter som kunden mottar etter rådgivningen. I forbindelse med rådgivning kan Garantum tilby mulighet for løpende vurdering av egnethet. Hvis det er tilfelle, vil dette fremgå av rådgivningsdokumentasjonen som er opprettes i forbindelse med en investeringstjeneste.

Garantums behandling av personopplysninger m.m.

Garantum beskytter dine individuelle rettigheter og personopplysninger. I våre retningslinjer for personvern beskriver Garantum blant annet hvordan vi samler inn, bruker, lagrer og deler personopplysninger, samt dine muligheter til å be om tilgang, retting og sletting av disse. Les mer om våre retningslinjer for personvern på www.garantum.se

Informasjon om språk

Språket som brukes i dokumentasjonen og i kontakten mellom Garantum og kunden er svensk.

Bærekraftsrisikoer

Metodene for å integrere bærekraftsrisikoer i investerings beslutninger varierer mellom den disresksjonære forvaltningen og investeringsrådgivningen. Felles for begge typer forvaltning/rådgivning er at bærekraftsrisiko integreres som en del av investeringsanalysen. For å sikre bærekraftsrisikoen ved investeringen gjør Garantum først en vurdering ved hjelp av blant annet eksterne dataleverandører. Dataleverandører måler hvor sårbare selskaper er for ulike typer bærekraftsrisikoer. Jo lavere bærekraftsrisikoen er, jo lavere blir risikoen for at avkastningen blir negativt påvirket. Forvalterne tar på den ene siden hensyn til risikoen for at den identifiserte bærekraftsrisikoen blir realisert, og på den annen side risikoen for den potensielle negative påvirkningen på porteføljen når det gjelder avkastning som risikoen kan medføre. Basert på resultatene kan det bety at en mulig investering ikke gjennomføres.

Investeringsrådgivning

For å sikre at kundens preferanser angående bærekraft tas tilstrekkelig i betraktning, iverksetter Garantum følgende tiltak:

- Informerer rådgivere om aspekter relatert til miljø, samfunn og selskap.
- Informerer kunden og tilbyr personlig tilpasset rådgivning.
- Vurderer og gir informasjon om bærekraftsrisiko i rådgivningen.

Informasjon om egenskaper og risikoer

En generell beskrivelse av typen finansielle instrumenter og risikoen ved dem finnes på www.garantum.se. Den detaljerte beskrivelsen forklarer arten av de spesifikke typene instrumenter som berøres, hvordan det finansielle instrumentet fungerer og utvikles under både positive og negative markedsforhold og de spesifikke risikoene knyttet til de spesifikke instrumenttypene.

Informasjon om reklamasjon og klager

Hvis en kunde er misfornøyd med noen av Garantums tjenester, inkludert det som skjer gjennom Garantums tilknyttede agenter, er det viktig at kunden kontakter Garantum for å uttrykke sine synspunkter. Kunden bør først kontakte personen eller enheten i Garantum som tilbød tjenesten. Hvis kunden ikke er fornøyd med det mottatte svaret, kan kunden kontakte den personen hos Garantum som er ansvarlig for klager. Hvis kunden ønsker å diskutere saken med en uavhengig part, kan Konsumenternas Bank- og Finansbyrå kontaktes, se www.konsumentbankbyran.se.

Hvis kunden mener at en klage ikke medfører tilfredsstillende rettelse fra Garantums side og beløpet som er involvert i tvisten, overstiger et visst minimumsbeløp, kan kunden – hvis kunden er en fysisk person – kontakte Klagenemnden (ARN). Melding til ARN skal skje innen seks måneder etter at Garantum første gang avviste kundens krav helt eller delvis. ARN gir anbefalinger om hvordan tvisten mellom kunden og Garantum bør løses. Se www.arn.se for å få mer informasjon, registreringsskjema m.m.

Hvis det likevel skulle oppstå en tvist, kan den prøves av en svensk vanlig domstol. Klagen må sendes skriftlig innen rimelig tid til Garantum. Behandlingen forenkles dersom du legger ved dokumentasjon av saken i form av kopi av søknadsskjema, salgsnota, depot-/verdirapporter, notater osv.

Ansvarsforsikring

Garantum er dekket av en ansvarsforsikring for rent økonomisk tap. Forsikringen gjelder ev. ansvar Garantum pådrar seg i forbindelse med investeringstjenester.

Forsikringen er tegnet hos AIG Europé Limited. Hvis kunden rammes av en skade eller et økonomisk tap som kunden mener Garantum har forårsaket, har kunden mulighet til å rette kravet direkte mot AIG Europé Limited. Hvis kunden ønsker å kreve erstatning, må kunden varsle Garantum innen rimelig tid etter at kunden har oppdaget eller burde ha oppdaget at det har oppstått en skade.

Den maksimale erstatningen som kan betales for en skade som gjelder formidling av verdipapirer, er SEK 5 (5) millioner, og den maksimale erstatningen som kan betales totalt i løpet av en pågående forsikringsperiode (1 år, men ikke nødvendigvis ett kalenderår) er SEK 50 millioner. Skader utover disse beløpene skal dekkes direkte av Garantum.

INFORMASJON OM AVGIFTER OG GODTGJØRELSE FOR FORMIDLEDE TJENESTER OG PLASSERINGER

Generelt om godtgjørelser

Garantum bruker de samme prisene som den aktuelle leverandøren ved salg direkte til kunder. Garantum har inngått avtaler med ulike leverandører og regulert sin godtgjørelse der. Garantum har ikke rett til å kreve en høyere godtgjørelse fra kunden enn det produktselskapene har priset sine plasseringer fra tid til annen.

Mindre ikke-monetær godtgjørelse fra tredjeparter kan forekomme for rådgivere i form av for eksempel deltakelse på seminarer eller informasjonsmøte knyttet til egen-skapene til visse finansielle instrumenter eller investeringstjenester. Garantum vil hvert år gi informasjon i ettertid om alle kostnader, avgifter og godtgjørelser knyttet til både finansielle instrumenter, investerings-/tilleggstjenester som anbefales eller markedsføres, og der selskapet har eller har hatt et pågående forhold til kunden i løpet av året.

Strukturerte plasseringer

Ved investering i blant annet en strukturert plassering kan tilkomme kurtasjer. Kurtasjen bestemmes av finansinstitusjonen som distribuerer plasseringen til kunden. Kurtasjen tilfaller vanligvis den investeringsrådgiveren som formidlet transaksjonen, og Garantum mottar da betalingen på vegne av rådgivningsfirmaet. Kurtasje som tas ut i forbindelse med salg på annenhåndsmarkedet eller diskresjonær porteføljeforvaltning, tilfaller imidlertid Garantum.

Avtaler med depotinstitusjoner

Garantum har inngått avtaler med flere depotinstitusjoner og har regulert i avtalene hva som gir godtgjørelse til selskapet. Garantum mottar godtgjørelse fra eiendelene i depotet.

Fondsforvaltningstjenester

En fondsforvaltningstjeneste er knyttet til en årlig forvaltningsavgift hvis størrelse kan variere og som avhenger del på valget av forvalter, dels på valg av den respektive forvalterens forvaltning. For eksempel er det ikke uvanlig at en mer aktivt forvaltet portefølje har en høyere forvaltningsavgift.

Godtgjørelse til investeringsrådgivere (agenter)

Godtgjørelse til tredjepart

All godtgjørelse til tredjeparter som Garantum betaler ut, vurderes på grunnlag av om godtgjørelsen er utformet for å forbedre kvaliteten på den aktuelle investeringstjenesten for kunden, og at den foretas i samsvar med kundens interesse og beregnes på det volumet som genereres av agenten til Garantum i løpet av året.

Rådgivningsavgift

I tillegg til tredjeparts godtgjørelse og kurtasje kan investeringsrådgivning knyttes til en rådgivningsavgift i henhold til avtale mellom kunden og Garantum. Avgiftens størrelse kan variere og avhenger av hvilke tjenester i tillegg til investeringsrådgivningen som investeringsrådgiveren tilbyr.

Før investeringstilfellet tilbys kunden alltid informasjon om kostnader og godtgjørelse. Hvis du vil ha mer informasjon om kostnader, kan du se gjeldende prisliste på www.garantum.se.

INFORMASJON OM INTERESSEKONFLIKTER

Av bestemmelsene i 8. kap. 12§ og 9. kap. 9. § loven (2007:528) om verdipapirmarkedet samt artikkel 33 til 37 forordningen følger at en verdipapirinstitusjon skal iverksette alle rimelige tiltak for å identifisere, forebygge og håndtere interessekonflikter som kan oppstå mellom institusjonen, en tilknyttet agent eller en nærstående person til dem og en kunde eller mellom kunder i forbindelse med tilbud om investerings- og tilleggstjenester. Vurderingen skal ta hensyn til konsernforhold og strukturene for godtgjørelse som selskapet bruker, inkludert tredjepartsgodtgjørelse og godtgjørelse til ansatte og ansatte hos agenten.

Garantum tilbyr en rekke finansielle tjenester som inkluderer ulike aktiviteter. Dette betyr at det kan oppstå interessekonflikter. Med interessekonflikter menes interessekonflikter dels mellom Garantum, inkludert ledelse, styre, ansatte mfl. og kunder, dels interessekonflikter mellom ulike kunder. Videre menes interessekonflikter mellom ulike aktiviteter i Garantum. Garantums retningslinjer for interessekonflikter beskriver de potensielle interessekonfliktene som er identifisert, og hvordan de bør håndteres for å hindre at de påvirker kundenes interesser negativt. De ansatte skal alltid primært ivareta kundens interesser.

Garantums retningslinjer for interessekonflikter tar også for seg insentiver, dvs. betaling eller mottak av avgifter, kommisjon og mindre ikke-monetære fordeler i forbindelse med tilbud om investerings- eller tilleggstjenester.

Garantum kan betale eller motta insentiver under visse forutsetninger. Hvis insentiver betales til eller mottas av en tredjepart, må avgiften/kommisjonen være utformet for å forbedre kvaliteten på den aktuelle investeringstjenesten for kunden og at det skjer i samsvar med kundens interesse. Ved mottak av insentiver fra en tredjepart kan kunden krediteres med en viss del og Garantum med en viss del. Ved porteføljeforvaltning vil Garantum aldri motta tredjepartsgodtgjørelse. Insentiver kan heller ikke betales eller mottas hvis det ville være i strid med Garantums plikt til å handle ærlig, rettfærdig og profesjonelt i sin virksomhet.

Garantums hjemmeside inneholder de fullstendige retningslinjene for interessekonflikter.

ADRESSER

Finansinspektionen, Box 7821, 103 97 Stockholm, www.fi.se

, Klagomålsansvarig, Garantum Fondkommission AB, Boks 7364, 103 90 Stockholm.

Konsumentverket, Box 48, 651 02 Karlstad, www.konsumentverket.se

AIG Europe Limited, Sweden Box 3506, 103 69 Stockholm

Bolagsverket, 85181 Sundsvall, www.bolagsverket.se

Konsumenternas Bank- och Finansbyrå, www.konsumentbankbyran.se

Allmänna reklamationsnämnden, Box 174, 101 23 Stockholm, www.arn.se

DEFINISJONER

I Generelle vilkår for handel med finansielle instrumenter forstås det med

a) verdipapirer

dele finansielle instrumenter som definert i verdipapirmarkedsloven [2007:528], dvs. 1) omsettelige verdipapirer som kan handles på kapitalmarkedet, 2) pengemarkedsinstrumenter, 3) andeler i selskap for kollektive investeringer (fondsandeler), 4) finansielle derivatinstrumenter og 5) utslippskvoter;

dele verdidokumenter, som betyr dokumenter som ikke kan handles på kapitalmarkedet, dvs. 1) aksjer eller enkle gjeldsbrev som ifølge definisjonen over ikke er finansielle instrumenter 2) garantier, 3) gavekort, 4) pantebrev eller lignende dokumenter.

b) salgsnota informasjon om at en ordre/forretningsoppdrag er utført.

c) regulert marked som definert i verdipapirmarkedsloven [2007:528], dvs. et multilateralt system i EØS som samler eller muliggjør sammenføring av en rekke kjøps- og salgsinteresser i tredjeparts finansielle instrumenter – regelmessig innenfor systemet og i samsvar med ikke-skjønsmessige regler – slik at det fører til en kontrakt.

d) en handelsplass som definert i verdipapirmarkedsloven [2007:528], dvs. et regulert marked, en multilateral handelsplattform (MTF) eller en organisert handelsplattform (OTF).

e) utførelsessted en handelsplass, en systematisk internhandler eller en markedsmaker i EØS eller en annen person som tilbyr likviditet i EØS.

f) handelsplattform en MTF- eller OTF-plattform.

g) MTF-plattform, som definert i verdipapirmarkedsloven [2007:528], dvs. et multilateralt system i EØS som samler flere kjøps- og salgsinteressene til flere tredjeparter i finansielle instrumenter - innenfor systemet og i samsvar med ikke-skjønsmessige regler - slik at det fører til en kontrakt.

h) OTF-plattform, som definert i verdipapirmarkedsloven [2007:528], dvs. et multilateralt system i EØS som ikke er et regulert marked eller en MTF-plattform, og der kjøps- og salgsinteresser fra flere tredjeparter i obligasjoner, strukturerte finansielle produkter, utslippskvoter eller derivater kan samhandle innenfor systemet slik at det fører til en kontrakt.

i) systematisk internhandler, som definert i verdipapirmarkedsloven [2007:528], dvs. en verdipapirinstitusjon som i organisert, hyppig, systematisk og vesentlig skala handler for egen regning når den utfører kundeordrer utenfor et regulert marked eller en handelsplattform uten å bruke et multilateralt system.

j) multilateralt system, som definert i verdipapirmarkedsloven [2007:528], dvs. et system der kjøps- og salgsinteresser fra flere tredjeparter i finansielle instrumenter kan samhandle innen systemet.

k) lagring av verdipapirer, både oppbevaring av fysiske verdipapirer og oppbevaring av dematerialiserte verdipapirer som følge av registrering i depot.

l) depotførende tredjepart, verdipapirinstitusjon som på vegne av institusjonen eller annen depotførende tredjepart oppbevarer verdipapirer i depot på vegne av kunder.

m) verdipapirinstitusjon, verdipapirselskap, svenske kredittinstitusjoner med fullmakt til å drive verdipapirhandel og utenlandske selskap som driver verdipapirhandel fra filialer eller bruker tilknyttede agenter etablert i Sverige, samt utenlandske selskap som har fullmakt til å drive virksomhet som tilsvarer verdipapirhandel.

n) verdipapirsentral, som definert i loven [1998:1479] om regnskapsføring av finansielle instrumenter, dvs. det samme som i artikkel 2.1.1 i forordningen om verdipapirsentraler, i den opprinnelige ordlyden.

o) bankdag, dag i Sverige som ikke er en søndag eller en helligdag, eller som ved betaling av gjeldsbrev tilsvarer en helligdag (slike tilsvarende dager er nå lørdag, sankthansaften, julaften og nyttårsaften).

p) sentral motpart (CCP), som definert i Europaparlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 648/2012 av 4. juli 2012 om OTC-derivater, sentrale motparter og transaksjonsregister (EMIR), dvs. en juridisk person som går inn mellom motparter i kontrakter som er gjenstand for handel på ett eller flere finansmarkeder og blir kjøper av hver selger og selger av hver kjøper.

1. OPPDRAGET M.M.

Ordrer fra kunden om handel med finansielle instrumenter skal gis på den måten institusjonen har angitt. En slik ordre innebærer en forpliktelse for institusjonen til å forsøke å inngå avtaler i samsvar med instruksjonene som er gitt av kunden. Institusjonen er ikke forpliktet til å akseptere oppdrag om handel med finansielle instrumenter. Institusjonen gir ingen garanti for at en mottatt ordre vil føre til handel.

Institusjonen kan frasi seg oppdraget dersom kunden er forsinket med forpliktelsene som oppstår for kunden i forbindelse med oppdraget i henhold til disse generelle vilkårene, eller hvis det ellers foreligger rimelig grunn til dette. I tillegg kan institusjonen frasi seg oppdraget uten å oppgi noen grunn til det, hvis den mistenker at utførelsen av oppdraget kan være i strid med gjeldende lov (f.eks. om markedsmissbruk), gjeldende markedsregler og god praksis i verdipapirmarkedet hvis kunden ikke gir den informasjonen eller de dokumentene som kreves for at institusjonen eller kunden skal kunne oppfylle sine forpliktelser i henhold til denne avtalen eller som følge av gjeldende EU-forordning, lov, forskrifter, generelle rettsprinsipper eller regelverk hos utførende sted, verdipapirsentral eller sentral motpart (CCP), eller der institusjonen på annen måte anser at det foreligger særlige grunner.

Institusjonen registrerer og lagrer telefonsamtaler og annen elektronisk kommunikasjon som kan antas å føre til en transaksjon, for eksempel når kunden gir institusjonen oppdrag om handel eller instruksjoner om kundens depot og tilknyttede kontoer. Kopier av innspilte samtaler og lagret elektronisk kommunikasjon med kunden vil være tilgjengelig på forespørsel i en periode på fem år. Kunden har rett til å motta innspilte samtaler og lagret elektronisk kommunikasjon på forespørsel, som institusjonen har rett til å kreve et rimelig gebyr for.

Institusjonen utfører oppdraget i henhold til god praksis på markedet. Ved utførelse av ordrer for kunder som av institusjonen behandles som ikke-profesjonelle eller profesjonelle kunder, gjelder institusjonens spesifikke retningslinjer for utførelse av ordrer og aggregering og distribusjon av ordrer til enhver tid. Institusjonen skal på kundens forespørsel gi kunden de gjeldende retningslinjene og vilkårene som det refereres til i dette avsnittet (i papirformat eller på hjemmesiden).

Videre gjelder relevante regler vedtatt av svensk eller utenlandsk utsteder, utførelsessted, sentral motpart (CCP) eller verdipapirsentral. Disse reglene er gitt av relevant institusjon, utsteder, handelsplass, sentral motpart (CCP) eller verdipapirsentral. På kundens forespørsel kan institusjonen gi kunden informasjon om hvor informasjonen er tilgjengelig, for eksempel hjemmeside eller kontaktinformasjon

En ordre er gyldig for den perioden som er avtalt mellom kunden og institusjonen. Dersom en slik avtale ikke er inngått, skal ordren være gyldig på mottaksdatoen, men ikke senere enn til det tidspunktet på samme dag som institusjonen avslutter sin handel med den type finansielle instrumenter som ordren gjelder.

2. HANDEL I KOMMISSJON M.M.

Ved kommisjonsoppdrag kan institusjonen utføre oppdraget i eget navn på vegne av kunden (kommisjon), med en annen kunde hos institusjonen (såkalt kombinasjon) eller av institusjonen selv som kjøper eller selger (såkalt egenhandel).

3. KJØPSOPPDRAG

Når kunden ("kjøperen") har gitt i oppdrag å kjøpe finansielle instrumenter, gjelder følgende.

Betaling

Fra mottak av et kjøpsoppdrag kan institusjonen reservere midler som tilsvarer det totale likviditetsbeløpet (inkludert kurtasje og avgifter) på kontoen som kjøperen har i institusjonen.

Kjøperen må betale institusjonen senest morgenen det totale beløpet som er angitt i salgsnotatet. Hvis oppdraget er utført i annen valuta enn svenske kroner, angis valutatypen i salgsnotatet. Ved vekslings av valuta brukes valutakursen som institusjonen til enhver tid bruker.

Institusjonen må også som betaling av det kravet som oppstår som følge av et kjøpsoppdrag, med det totalbeløpet som fremgår av salgsnotatet belaste den av kjøperen anviste konto som denne har i institusjonen. Hvis en slik konto ikke er angitt eller hvis det mangler midler på den angitte kontoen, kan en annen konto som kjøperen har i institusjonen, bli belastet.

Hvis kjøperen ikke oppfyller sin plikt til å betale institusjonen, har institusjonen rett til renter på kravet som angitt nedenfor.

Overføring av finansielle instrumenter

De finansielle instrumentene som omfattes av oppdraget, overføres til kjøperen, i den grad det sies noe annet i loven, statlige forskrifter, spesielle regler for det aktuelle instrumentet eller særskilt avtale med kjøperen som følger:

- for instrumenter som skal eierregistreres hos verdipapirsentralen/tilsvarende eller instrumentinstitusjon som skal registreres i depot/tilsvarende hos institusjonen, ved at institusjonen utfører nødvendige registreringstiltak,
- for instrumenter som skal registreres i depot/tilsvarende hos depotførende tredjepart, ved at kjøperen instruerer tredjeparten om mottaket av instrumentene som omfattes av oppdraget, og
- for instrumenter som er utstedt i dokumentform, ved overdragelse til kjøperen.

Institusjonens panterett

Institusjonen har panterett i de kjøpte instrumentene som sikkerhet for sitt krav på kjøperen i forbindelse med oppdraget. Instituttet har rett til å treffe nødvendige tiltak for å fullbyrde denne panteretten. Hvis kjøperen ikke oppfyller sin plikt til å betale institusjonen, kan institusjonen på den måten og på det tidspunktet institusjonen anser det hensiktsmessig, selge de aktuelle instrumentene eller iverksette andre tiltak for å avvikle transaksjonen. Institusjonen kan for slike formål bruke kjøperens navn og treffe andre tiltak som kan være nødvendige i forbindelse med avviklingen. I et slikt tilfelle har institusjonen rett til å dra nytte av betalingsbeløpet for institusjonens krav og eventuelt kompensasjon for institusjonens arbeid, kostnader og kurstap.

Hvis inntektene ved salg eller andre disposisjoner ikke dekker institusjonens hele krav, skal kjøper være ansvarlig for differansen pluss renter. I et slikt tilfelle kan institusjonen belaste den kontoen kjøperen har angitt, og som denne har i institusjonen. Hvis en slik konto ikke er angitt eller hvis det mangler midler på den angitte kontoen, kan en annen konto som kjøperen har i institusjonen, bli belastet.

Det som er sagt ovenfor, innebærer ingen restriksjoner på rettighetene som kan gjelde instituttet på grunn av en EU-forordning, en lov eller en forskrift.

4. SALGSOPPDRAG

Når kunden ("selgeren") har gitt i oppdrag å selge finansielle instrumenter, gjelder følgende.

Overføring av finansielle instrumenter

I forbindelse med oppdraget skal institusjonen ha fri disposisjonsrettighet til de instrumentene som oppdraget omfatter.

Dersom instrumentene er eierregistrert hos verdipapirsentralen/tilsvarende gjennom institusjonen som kontoførende institusjon eller registrert i depot hos institusjonen, har institusjonen rett til å gjennomføre nødvendige registreringstiltak.

Selger skal i andre tilfeller samtidig med oppdraget gis, iverksette nødvendige tiltak som kreves for å gi institusjonen fri disposisjonsrett til instrumentene. Ved å gjøre det skal selgeren - for instrumenter registrert i depot/tilsvarende hos depotførende tredjepart, omgående instruere institusjonen om rask overføring til institusjonen av de instrumentene som oppdraget omfatter

- for instrumenter som er eierregistrert hos verdipapirsentralen/tilsvarende gjennom en annen kontoførende institusjon enn institusjonen, sikre at institusjonen får fullmakt til instrumentene eller instruerer tredjeparten om rask overføring til institusjonene av de instrumentene som oppdraget omfatter, og
- for instrumenter utstedes i dokumentform, overlate disse til institusjonen.

Hvis institusjonen ikke har fått fri disposisjonsrett til instrumentene samtidig med oppdraget, har institusjonen rett til å oppfylle avtalen overfor motparten på den måten institusjonen finner egnet. Selgeren skal refundere institusjonen kostnaden for dette pluss renter. Hvis institusjonen må betale erstatning og/eller avgifter til en sentral motpart fordi levering av finansielle instrumenter ikke er foretatt i tide, og dette skyldes selgeren, skal selgeren refundere institusjonen for disse kostnadene pluss renter. I tillegg skal selgeren betale erstatning for institusjonens arbeid og kostnader samt eventuelt for valutatap. Institusjonen kan belaste den kontoen som er angitt av selgeren hos institusjonen, for å få betaling for sitt krav til selgeren. Hvis en slik konto ikke er angitt eller hvis det mangler midler på den angitte kontoen, kan en annen konto som kjøperen har hos institusjonen, belastes.

Betaling

På betalingsdatoen mottar selgeren fra institusjonen det nettobeløpet som er angitt i salgsnotaen. Hvis oppdraget er utført i annen valuta enn svenske kroner, angis valutatypen i salgsnotaen. Ved veksling av valuta brukes valutakursen som institusjonen til enhver tid bruker.

Hvis selgeren ikke har gjennomført nødvendige tiltak i tide for å gi institusjonen fri disposisjonsrett til instrumentene som omfattes av oppdraget, får selgeren betaling tidligst andre bankdag etter at institusjonen fikk tilgang til instrumentene, men ikke tidligere enn på den angitte betalingsdatoen. Hvis selgeren har iverksatt de nødvendige tiltakene senere enn kl. 12.00, kan dette anses å ha funnet sted først påfølgende bankdag.

5. TRANSAKSJONER MED UTENLANDSK TILKNYTNING

Avvik fra de ovenstående vilkårene når det gjelder kjøps- eller salgsoppdrag kan forekomme ved transaksjoner med utenlandsk tilknytning.

6. AVGIFTER OG SKATTER M.M.

Kunden skal til enhver tid betale kurtasje og andre gebyrer i forbindelse med oppdraget i samsvar med den til enhver tid gjeldende prislisen eller i samsvar med det institusjonen og kunden spesifikt har avtalt.

I tillegg er kunden ansvarlig for nødvendige kostnader, avgifter og utgifter som påløper i forbindelse med gjennomføringen av oppdraget, og for skatter som følger av svensk eller utenlandsk lovgiving.

7. MORARENTE

Hvis kunden er forsinket, har institusjonen rett til rente som følger

- Når det gjelder kjøpsoppdrag, beregnes renter fra betalingsdatoen som er angitt i salgsnotaen eller den senere datoen da instrumentene var tilgjengelige for kjøperen, frem til dagen betaling skjer.

- Ved salgsoppdrag beregnes renter på kostnader som påløper fordi institusjonen ikke har fått fri disposisjonsrett fra datoen da kostnaden oppsto, til og med den dagen betaling skjer.

Renten skal beregnes etter en årlig rentesats som overstiger STIBOR-renten (Stockholm Interbank Offered Rate) med åtte prosentpoeng for en ukes låneopptak, som er fastsatt to bankdager før den første dagen i hver slik periode. Renter skal imidlertid ikke betales for noen dag etter en lavere rente enn den Riksbanken har fastsatt, til enhver tid den gjeldende referansenrenten etter renteloven § 9 (1975:635) med tillegg av åtte prosentpoeng.

8. KUNDENS RETT TIL Å TILBAKEKALLE OPPDRAG

Kunden har rett til å tilbakekalle oppdraget hvis kunden har iverksatt nødvendige tiltak i forbindelse med oppdraget og institusjonen ikke har gjort det innen rimelig etter at det er inngått kontrakt

- når det gjelder kjøpsoppdrag, iverksatt de tiltakene som omfatter institusjonen for å tilby kjøperen de instrumentene som omfattes av oppdraget, eller
- ved salgsoppdrag, foretatt betaling i forbindelse med oppdraget.

Hvis kunden i slike tilfeller tilbakekaller et oppdrag, blir kunden fritatt for sine forpliktelser i forbindelse med dette.

Tilbakekalling etter denne bestemmelsen skal skje i samsvar med overholdelse av gjeldende EU-forordninger (f.eks. forordningen om markedsmisbruk), lov eller forskrifter.

9. KUNDENS PLIKT TIL Å GI INFORMASJON

På forespørsel fra institusjonen er det kundens ansvar å gi den informasjonen, inkludert skriftlige dokumenter, som institusjonen anser som nødvendige for å oppfylle de forpliktelserne som påligger institusjonen i henhold til denne avtalen, eller som følger av gjeldende EU-forordning, lov, forskrifter, generelle rettsprinsipper eller regelverk hos utførelsessted, verdipapirsentral eller sentral motpart (CCP).

10. AVREGNING OG OPPGJØR FOR UTFØRTE OPPDRAG

Reglene som et utførelsessted har for avregning og oppgjør for transaksjoner, må følges av institusjonen. Slike regler kan blant annet kreve bruk av en forretningsorganisasjon i form av en sentral motpart. Mellom kunden og institusjonen fullføres oppdraget som er utført som nevnt ovenfor angående kjøps- og salgsoppdrag, i den grad det ikke er avtalt noe annet.

11. ANNULLERING AV ORDRE OG MAKULERING AV KONTRAKT

Institusjonen har rett til å annullere kundens ordre eller makulere en kontrakt som er inngått på vegne av kunden i den grad ordren er annullert eller kontrakten makulert av relevant utførelsessted. Det samme gjelder hvis institusjonen på annen måte finner at

annullering av ordre eller makulering av kontrakt er nødvendig ved at institusjonen, markedsmotparten eller kunden selv har begått en åpenbar feil, hvis institusjonen mistenker at kunden har handlet i strid med gjeldende EU-forordning, lov eller annen bestemmelse, eller hvis kunden på annen måte har brutt god praksis på verdipapirmarkedet.

Hvis ordrer er annullert eller kontrakter makulert, skal institusjonen informere kunden uten unødig forsinkelse om dette. Hvis utførelsesstedet som følge av handelsstopp, teknisk svikt eller lignende har annullert alle de aktuelle ordrene, vil institusjonen normalt ikke informere kunden.

12. KLAGE OG HEVING

Kunden må sørge for at salgsnotaen eller tilsvarende dokument mottas og gjennomgås.

Kunden skal umiddelbart informere institusjonen om eventuelle feil eller mangler som er identifisert i salgsnotaen, at salgsnotaen eller tilsvarende dokument har uteblitt eller at andre feil eller mangler ved utførelsen av oppdraget (klage).

Hvis kunden ønsker å heve et utført kjøps- eller salgsoppdrag, skal en slik forespørsel uttrykkelig sendes til institusjonen når institusjonen informeres om feilen eller mangelen. For utført kommisjonsoppdrag gitt av en forbruker i egenskap av ikke-profesjonell kunde må imidlertid forespørselen om heving fremføres for institusjonen uten forsinkelse, og forespørselen om en annen pris må fremføres for institusjonen innen rimelig tid etter at kunden innså eller burde ha innsett omstendighetene som lå til grunn for den aktuelle forespørselen.

Hvis en klage, forespørsel om heving eller forespørsel om annen pris ikke sendes fremlegges innen den tiden som er angitt ovenfor, mister kunden retten til å kreve kompensasjon, heve oppdrag som er utført eller kreve andre tiltak fra institusjonens side.

13. BEGRENSNING AV INSTITUSJONENS ANSVAR M.M.

Institusjonen er ikke ansvarlig for skader forårsaket av svensk eller utenlandsk lovbestemmelse, svensk eller utenlandsk myndighetstiltak, krigshendelse, streik, blokade, boikott, lockout eller andre lignende omstendigheter. Forbeholdet i spørsmålet om streik, blokade, boikott og lockout gjelder også om institusjonen selv er gjenstand for eller iverksetter et slikt konflikttiltak.

Skader forårsaket i andre tilfeller skal ikke erstattes av institusjonen hvis den har vært normalt aktpågivende.

Institusjonen er ikke ansvarlig for skader forårsaket av en svensk eller utenlandsk handelsplass, depotførende institusjon, verdipapirsentral, forretningsbank eller andre som tilbyr tilsvarende tjenester, og heller ikke av oppdragstakere som institusjonen har engasjert med tilberlig omsorg eller som er angitt av kunden. Det samme gjelder skader forårsaket av at de ovennevnte organisasjonene eller oppdragstakerne har blitt insolvente. Institusjonen er ikke ansvarlig for skader som oppstår for kunden eller en annen som følge av disposisjonsbegrensning som kan brukes mot institusjonen med hensyn til finansielle instrumenter.

Institusjonen er ikke ansvarlig for indirekte skader. Denne begrensningen gjelder imidlertid ikke hvis den indirekte skaden er forårsaket av grov uaktsomhet. Begrensningen gjelder heller ikke for oppdrag som er gitt av forbrukeren hvis den indirekte skaden er forårsaket av institusjonens uaktsomhet.

Ved direkte eller indirekte skader som oppstår ved kommisjonsoppdrag i forhold til en forbruker, skal institusjonen vise at skaden ikke har oppstått som følge av institusjonens uaktsomhet.

Der institusjonen på grunn av omstendighetene nevnt i første avsnitt ikke er i stand til helt eller delvis å utføre kjøps- eller salgsoppdrag med hensyn til finansielle instrumenter, kan tiltak utsettes til hindringen er opphørt. Der institusjonen som følge av slike omstendigheter er forhindret fra å foreta eller motta betaling/levering, skal verken institusjonen eller kunden være ansvarlig for å betale renter.

Det ovenstående gjelder hvis ikke noe annet er angitt i loven (1998:1479) om kontoføring av finansielle instrumenter.

14. MELDINGER

Meldinger fra institusjonen

Institusjonen leverer meldinger til kunden via rekommandert brev eller via vanlig brev til kundens folkeregistrerte adresse (eller tilsvarende) eller hvis dette ikke er mulig, til adressen som er angitt i depot-/kontoavtalen. Kunden og institusjonen kan også bli enige om at meldinger skal sendes til en annen adresse.

Institusjonen har også rett til å gi meldinger til kunden via institusjonens Internett-tjeneste eller via e-post til kunden i den angitte e-postadressen eller en annen e-postadresse eller via annen elektronisk kommunikasjon som kunden har kommuniserer til institusjonen, når institusjonen anser slik kommunikasjon som hensiktsmessig.

Meldinger sendt av institusjonen med rekommandert brev eller vanlig brev skal anses å ha blitt mottatt senest den femte bankdagen etter utsendelse, hvis brevet er sendt til adressen som er angitt ovenfor.

Melding via institusjonens Internett-tjeneste, e-post eller annen elektronisk kommunikasjon skal anses å ha blitt mottatt på sendetidspunktet hvis den ble sendt til kundens spesifiserte nummer eller elektroniske adresse. Hvis kunden mottar en slik melding på et tidspunkt som ikke er institusjonens normale åpningstid i Sverige, skal kunden anses å ha mottatt meldingen i begynnelsen av neste bankdag.

Melding til institusjonen

Kunden kan legge igjen meldinger til institusjonens via Internett- eller telefon-tjeneste, ved å besøke institusjonen eller ved å sende brev. Brev til institusjonen skal rettes til den adressen som er angitt i kontoavtalen, med mindre institusjonen har bedt om svar på en annen adresse. Kunden kan bare gi melding til institusjonen via e-post etter særskilt avtale med institusjonen.

Melding fra kunden skal institusjonen anses å ha fått den bankdagen meldingen har kommet frem til den nevnte adressen. Ellers skal institusjonen også anses å ha fått melding fra kunden hvis kunden kan vise at meldingen ble sendt på en egnet måte. I et slikt tilfelle skal institusjonen anses å ha fått meldingen på den bankdagen kunden kan vise til at institusjonen burde ha fått den.

For melding om klage og heving med hensyn til kommisjonsoppdrag som forbrukeren har gitt i egenskap av ikke-profesjonell kunde i henhold til institusjonens kategorisering [i henhold til loven (2007:528) om verdipapirmarkedet]), kan meldingen gjøres gjeldende hvis kunden kan vise at den er sendt på egnet måte, selv om den har blitt forsinket, forvrengt eller ikke kommet frem. Men hvis kunden har grunn til å tro at institusjonen ikke har fått meldingen eller at den er forvrengt, skal kunden sende meldingen til institusjonen på nytt.

15. GJELDENE LOV

Tolkning og bruk av disse vilkårene og institusjonens spesifikke retningslinjer for utførelse av ordrer og fordeling av ordrer skal skje i samsvar med svensk lov.

INFORMASJON TIL KUNDE

UTFØRING AV ORDRER PÅ KUNDENS INITIATIV

Ved utføring og/eller viderebefordring av ordrer på kundens initiativ angående de ukompliserte instrumentene som er angitt i [9 kap. 25 § loven (2007:528)] om verdipapirmarkedet, vil institusjonen ikke regelmessig vurdere om kunden har nødvendige kunnskaper eller erfaring til å vurdere om den aktuelle tjenesten eller det finansielle instrumentet passer kunden.

SALGSNOTA

Når institusjonen har utført et oppdrag, gir institusjonen informasjon om utførelsen ved hjelp av en salgsnota eller tilsvarende dokument.

Hvis oppdraget er utført gjennom avtale direkte med institusjonen, angis det på salgsnotaen eller tilsvarende dokument at oppdraget er utført for egen regning, gjennom intern transaksjon eller med institusjonen som kundens motpart. Hvis oppdraget er utført gjennom avtale med en annen kunde hos institusjonen (inkludert en juridisk person i institusjonens konsern), angis dette på salgsnotaen eller tilsvarende at oppdraget er utført gjennom innbyrdes salg eller intern transaksjon. Det som står i dette avsnittet gjelder imidlertid ikke dersom mandatet er utført innenfor rammen av handelssystem med anonymt handel og i konkurranse.

Hvis institusjonen etter særskilt avtale med kunden har opprettet en salgsnota uten å ha kjøpt eller solgt de finansielle instrumentene på vegne av kunden, blir dette forholdet angitt på salgsnotaen, for eksempel ved å si at institusjonen bare er involvert i utveksling av likvide midler og finansielle instrumenter.

INVESTORBESKYTTELSE

I henhold til loven (1999:158) om investorbekyttelse har kunden, hvis denne ved institusjonens konkurs ikke skulle få ut sine finansielle instrumenter hos institusjonen, ha rett til særskilt erstatning med et beløp som foreskrives i loven, og som per 1. juli 2009 utgjør maksimalt kr 250 000. Denne erstatningen kan også omfatte midler som institusjonen har mottatt med regnskapsplikt. Kunder som ønsker erstatning, må senest ett år fra konkursbeslutningen sende inn sitt krav til Riksgälden, som etter undersøkelse betaler erstatning.

BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER OG UTLEVERING AV OPPLYSNINGER TIL ANDRE

Garantum beskytter dine individuelle rettigheter og personopplysninger. I våre retningslinjer for personvern beskriver Garantum blant annet hvordan vi samler inn, bruker, lagrer og deler personopplysninger, samt dine muligheter til å be om tilgang, retting og sletting av disse. Les mer om våre retningslinjer for personvern på www.garantum.se

LEGAL ENTITY IDENTIFIER (LEI)

Legal Entity Identifier (LEI) er en global identifikasjonskode for firmaer og andre organisasjoner som er lansert på initiativ fra G20-landene. I henhold til gjeldende EU-forordning skal juridiske personer ha en LEI-kode for å kunne foreta en verdipapirtransaksjon. Hvis slik kode ikke finnes, kan ikke institusjonen utføre transaksjonen til kunden.

Banker og verdipapirselskaper vil derfor kreve at selskaper, foreninger, stiftelser og i noen tilfeller enkelte firmaer og andre har en LEI for å kunne foreta en verdipapirtransaksjon.

For å kunne foreta derivattransaksjoner er det allerede innført krav om LEI. For å kunne foreta andre verdipapirtransaksjoner innføres kravet fra 3. januar 2018.

Den kunden som trenger en LEI, kan kontakte en av leverandørene på markedet. Via denne lenken finner du godkjente institusjoner for det globale LEI-systemet http://www.lei.org/publications/gls/loi_20131003_2.pdf.

Det må betales en avgift når du kjøper en LEI. Når du handler i derivater, må du også betale en årlig fornyelsesavgift. Hvor høy avgiften er, vises i prislisten som er tilgjengelig hos hver leverandør.

Mer informasjon om kravet til LEI finnes for eksempel på www.garantum.se/lei og Finansinspektionens, dvs. det svenske finanstillsynets, nettsider www.fi.se.

GENERELT

Retningslinjene beskriver prosedyrene som Garantum følger for å gjennomføre og videreformidle ordrer i finansielle instrumenter på vegne av sine ikke-profesjonelle og profesjonelle kunder. Garantum skal iverksette alle tiltak som kreves for å oppnå best mulig resultat for kundene. Selv om prosedyrene som beskrives i retningslinjene forventes å gi best mulig resultat for kundene, er det imidlertid ingen garanti for at dette kan oppnås under alle forhold for hver enkelt transaksjon.

Retningslinjene er utarbeidet i henhold til 9. kap. § 30-39 i loven [2007:528] om verdipapirmarkedet. Begrep som brukes i retningslinjene har samme betydning som definert i loven.

Når en kunde ber Garantum om å foreta en transaksjon med eller for kunden, anses kunden å ha godtatt disse retningslinjene.

Hvis en ordre etter Garantums mening ikke er i samsvar med gjeldende lovgivning, marknadsregler eller god praksis på verdipapirmarkedet, forbeholder Garantum seg retten til ikke å utføre eller videreformidle ordren.

Den samme ordren kan utføres i deler ved å bruke mer enn én av metodene som er beskrevet i retningslinjene.

SPESIELT OM SPESIFIKKE INSTRUKSJONER

Når en kunde gir Garantum en spesifikk instruksjon om hvordan hele eller deler av en ordre skal utføres, vil ordren bli utført i henhold til denne instruksjonen.

Hvis kunden gir spesifikke instruksjoner, kan Garantum dermed forhindres i å følge prosedyrene som er beskrevet i retningslinjene, som vanligvis er ment å gi best mulig resultat for kunden.

OMFANGET AV RETNINGSLINJENE

Utførelse av ordrer på vegne av kunder

Å tilby investeringstjenesten "utførelse av ordrer på vegne av kunder" betyr at verdipapirinstitusjonen handler for å inngå avtale om å kjøpe eller selge finansielle instrumenter på vegne av kunder. Det er vanligvis intet mellomledd mellom verdipapirinstitusjonen som handler på vegne av kunden og utførelsesstedet.

En verdipapirinstitusjon som handler for egen regning med kunder, anses å utføre kundeordrer og er derfor gjenstand for kravene om best mulig utførelse. Handel for egen regning innebærer at verdipapirinstitusjonen foretar transaksjoner med finansielle instrumenter ved hjelp av egenkapital.

Mottak og videreformidling av ordrer

Investeringstjenesten mottak og videreformidling av ordrer betyr at en verdipapirinstitusjon mottar en kundeordre og videreformidler den til et annet selskap for utførelse.

Vær oppmerksom på at når begrepet "utførelse av ordrer" brukes i disse retningslinjene, omfatter dette også mottak og videreformidling av kundeordrer hvis ikke noe annet er oppgitt.

Porteføljeforvaltning

Investeringstjenesten "porteføljeforvaltning" betyr diskresjonær forvaltning av kundens beholdning av finansielle instrumenter i samsvar med mandatet som gis av kunden. De ordrene som følger av porteføljeforvalterens beslutning om å handle, kan enten plasseres hos et annen verdipapirinstitusjon eller finansiell aktør for gjennomføring eller utføres av investeringsinstitusjonen selv.

Kunder

Disse retningslinjene gjelder både for ikke-profesjonelle og profesjonelle kunder. Kunden skal ha blitt informert om hvilken kundekategori kunden tilhører.

Forpliktelsen til å sørge for best mulig utførelse av ordren gjelder ikke for jevnbyrdige motparter. Disse retningslinjene gjelder derfor ikke for jevnbyrdige motparter med mindre Garantum har blitt enig med en slik jevnbyrdig motpart om å bruke disse retningslinjene for best mulig utførelse av ordrer.

GENERELLE FAKTORER SOM MÅ TAS I BETRAKTNING FOR Å FÅ BEST MULIG RESULTAT

Det som sies i dette avsnittet, gjelder under normale marknadsforhold.

Garantum tar hensyn til følgende faktorer i den rekkefølgen som angis nedenfor.

- Pris (prisen som tas for å utføre transaksjonen);
- Kostnad (kostnader forbundet med utførelse, for eksempel markedsplussavgifter og godtgjørelse som betales til Garantum i form av kurtasjer eller pristillegg);
- Hastighet (den tiden det tar å utføre transaksjonen);
- sannsynlighet for utførelse og avvikling (sannsynligheten for at Garantum vil kunne utføre ordren);
- størrelse (størrelsen på ordren som skal utføres for kunden og hvordan dette påvirker prisen på transaksjonen);
- type og andre vesentlige forhold for kunden (de spesifikke egenskapene til kundeordren som påvirker hvordan transaksjonen utføres og dens påvirkning på markedet).

Ved utførelse av transaksjoner vil Garantum vanligvis søke å oppnå best mulig resultat i form av det totale beløpet som kunden skal betale eller motta.

GENERELLE VILKÅR FOR Å UTFØRE ORDRER

Garantum vil sikre at ordrer utført på vegne av kunder registreres og fordeles raskt og korrekt, utføre ellers sammenlignbare kundeordrer umiddelbart og i den tidsrekkefølgen de ble mottatt, med mindre dette er umulig på grunn av egenskapene til ordren eller gjeldende marknadsforhold eller hvis noe annet kreves på grunn av kundens rimelige interesse. Videre vil Garantum informere

ikke-profesjonelle kunder om eventuelle betydelige vanskeligheter med å utføre ordren korrekt så snart Garantum blir gjort oppmerksom på vanskelighetene.

Garantum kan slå sammen en kundes ordre med andre kunders ordrer. En kundes ordre kan også kombineres med transaksjoner på Garantums egen regning hvis det er usannsynlig at kombinasjonen vil være til skade for kundene. Når Garantum slår sammen en kundes ordre med andre ordrer, fordeles handlene rettferdig mellom kunden og de andre partene hvis ordrer blir lagt sammen.

Hvis Garantum slår sammen en kundeordre med en transaksjon for egen regning og den akkumulerte ordren utføres delvis, skal Garantum ved fordeling av de aktuelle forretningene prioritere kunden foran Garantum.

DET BEST MULIGE RESULTATET FOR IKKE-PROFESJONELLE OG PROFESJONELLE KUNDER

Når Garantum utfører en ordre for en ikke-profesjonell eller profesjonell kunde, skal det best mulige resultatet oppnås med tanke på

- prisen på det finansielle instrumentet;
- kostnadene forbundet med utførelse, inkludert alle kostnader for kunden som er direkte relatert til utførelsen av ordren. Ved vurdering av best mulig resultat skal Garantum ta hensyn til egne godtgjørelser og avgifter som belastes kunden for utførelse av ordren på alle stedene som kan være aktuelle for å utføre den; og
- kundeordrens egenskaper.

PRIMÆRMARKEDSTRANSAKSJONER

Garantum vil utføre transaksjoner i finansielle instrumenter på primærmarkedet ved å motta og videreformidle det kundene tegner seg for i form av buntordrer til utstederen eller utstederens agent i samsvar med kundens instruksjoner og vilkårene for den spesifikke emisjonen.

UTFØRELSE AV ORDRER VED HANDEL PÅ ET EKSTERNT UTFØRELSESSTED

Dette avsnittet gjelder finansielle instrumenter som omsettes med kvalifisert likviditet på et utførelsessted utenfor Garantum, for eksempel på et regulert marked eller på en handelsplattform. Slike finansielle instrumenter inkluderer for eksempel enkelte:

- aksjer;
- obligasjoner og andre rentebærende eller diskonterte gjeldsbrev, inkludert
- aksjeindeksobligasjoner;
- standardiserte derivater;
- børsomsatte fondsandeler;
- andre finansielle instrumenter omsatt på et eksternt utførelsessted.

Garantum vil utføre kundeordrer i et slikt finansielt instrument som følger:

Ordren vil normalt bli sendt for utførelse til det utførelsesstedet som Garantum mener gir best mulig utførelse for kunden. Det er vanligvis det utførelsesstedet som over tid har vist den beste likviditeten for det aktuelle finansielle instrumentet.

Når ordren er så stor at det kreves spesiell forsiktighet ved utførelsen for å minimere ugunstig kurspåvirkning i markedet, vil Garantum utføre ordren på slike tidspunkter og i slike underposter i markedet som Garantum mener gir kunden best mulig resultat under de aktuelle omstendighetene.

Ved utførelse av kundeordrer skal kommisjonen som pålegges eller fordeles, håndteres på en måte som ikke fører til utilbørlig diskriminering mellom handelsplassene.

Hvis forholdene tillater det og Garantum anser det for å være til kundens fordel, kan Garantum utføre hele eller deler av ordren mot enten sitt eget lager eller direkte mot en motpart i markedet eller mot en annen kundes ordre. Garantum vil imidlertid bare gjøre det hvis det på transaksjonstidspunktet virker sannsynlig at resultatet er minst like godt som det ellers ville blitt oppnådd i markedet.

Når en kunde ber om at Garantum skal gi en pris for en transaksjon mot eget lager, vil Garantum iverksette rimelige tiltak for å sikre at den gitte prisen er rettferdig i alle henseender.

Når en kunde har angitt en minste salgspris til tredjeparter eller en maksimal kjøpspris (grense) for aksjer som er tatt opp til handel på et regulert marked eller omsatt på en MTF-plattform og verdipapirinstitusjonen ikke utfører ordren, skal institusjonen umiddelbart publisere ordren på en måte som gjør den lett tilgjengelig for andre marknadsaktører. Dette gjelder ikke hvis kunden har gitt andre instruksjoner.

UTFØRELSE AV ORDRER I FINANSIELLE INSTRUMENTER SOM HOVEDSAKELIG IKKE OMSETTES PÅ ET EKSTERNT UTFØRELSESSTED

Dette avsnittet gjelder finansielle instrumenter som ikke omsettes med kvalifisert likviditet på et utførelsessted utenfor Garantum. Det kan for eksempel omfatte standardiserte ikke-børsomsatte instrumenter eller instrumenter opprettet av Garantum eller et annet mellomledd fra en eller flere komponenter for å oppnå et instrument utformet for å oppfylle spesifikke eksponeringskrav. Slike finansielle instrumenter inkluderer for eksempel:

- strukturerte produkter, obligasjoner og andre rentebærende eller diskonterte gjeldsbrev;
- OTC-derivater;
- instrumenter der avkastningen er knyttet til utviklingen av en bestemt indeks eller referanserente;

- iv. instrumenter basert på eller som involverer CED-kontrakter (Contracts for Difference);
- v. unoterte aksjer;
- vi. fondsandeler;
- vii. andre finansielle instrumenter som ikke er omsatt på et eksternt utførelsessted.

Når det gjelder fondsandeler, vil Garantum utføre ordren ved å sende den til et fondstorg eller direkte til fondselskapet i samsvar med fondsbestemmelsene for fondet.

Når en kunde ber om at Garantum skal gi en pris for en transaksjon mot eget lager, vil Garantum iverksette rimelige tiltak for å sikre at den gitte prisen er rettfærdig i alle henseender.

UTFØRELSESSTEDER SOM GARANTUM BRUKER

En liste over utførelsesstedene som Garantum bruker for øyeblikket, er tilgjengelig på Garantums nettsted, www.garantum.se.

PLOSSERING OG VIDEREFORMIDLING AV ORDRER HOS ANDRE SELSKAPER FOR UTFØRELSE

Garantum håndterer ordreplassering ved porteføljeforvaltningstjenester og videreformidling av kundenes ordre på en måte som Garantum anser for å være i kundens beste interesse i det aktuelle tilfellet og bruker andre selskaper til å utføre ordre når det er hensiktsmessig.

Garantum vurderer nøye alle andre selskaper som brukes til å utføre ordre og som Garantum vil etablere samarbeid med. Når du velger selskap som ordre plasseres hos eller videreformidles til for utførelse, tar Garantum hensyn til faktorer som pris, kostnader, hastighet og sannsynlighet for både utførelse og oppgjør, samt enhver annen faktor som kan være relevant når ordren skal plasseres eller videreformidles.

UTFØRELSE AV ORDRER UTENFOR REGULERTE MARKEDER ELLER MTF-PLATTFORMER

Garantum kan utføre kundenes ordre utenfor regulerte markeder eller såkalte MTF-plattformer (Multilateral Trading Facilities). Dette gjelder i hovedsak ikke-børsomsatte finansielle instrumenter, men kan også brukes på børsomsatte finansielle instrumenter.

MARKEDSFORSTYRRELSER, MANGEL PÅ TILGJENGELIGHET I TEKNISKE SYSTEMER OSV.

I noen tilfeller, enten i tilfelle et handelsavbrudd, når et utførelsessted kansellerer handler, i tilfelle markedsforstyrrelser, i tilfelle mangel på tilgjengelighet i tekniske systemer eller av andre lignende grunner, kan det være etter Garantums mening at en ordre utføres eller videresendes på annen måte enn det som normalt brukes til det aktuelle finansielle instrumentet. Garantum vil da iverksette alle rimelige tiltak for å oppnå best mulig resultat for kunden under de rådende omstendighetene.

Hvis hendelsene som beskrives ovenfor, resulterer i alvorlige markedsforstyrrelser, vil Garantum iverksette rimelige tiltak for å kontakte kunder hvis ordre ennå ikke er utført for å innhente ytterligere instruksjoner. Hvis Garantum da ikke klarer å få noen instruksjoner, vil Garantum iverksette slike tiltak som med rimelighet kan anses å være i kundens beste interesse, og kunden vil være bundet av resultatet.

Når en markedsplasseoperatør makulerer eller endrer transaksjoner som er utført på dennes markeds plass, er Garantum og selskapets kunder bundet av slike tiltak, selv om Garantum i mellomtiden har bekreftet overfor kunden at transaksjonen er fullført.

ENDRINGER OG OPPDATERINGER AV RETNINGSLINJENE

Retningslinjene kan endres. Retningslinjene, utførelsesstedene, selskapene som ordre videreformidles til og prosedyrene for å utføre ordre, samt resultatene av ordreførelsen, vil bli gjennomgått for å sikre at de sannsynligvis vil føre til best mulig resultat for Garantums kunder. Dette vil bli gjort ved behov og minst en gang i året.

ÅRLIG INFORMASJON

Garantum skal hvert år publisere et sammendrag av de fem utførelsesstedene der Garantum i forbindelse med handelsvolum utførte kundeordrer året før. Sammendraget deles inn i klasser av finansielle instrumenter og skal inneholde informasjon om kvaliteten på utførelsen.

1. HANDEL MED FINANSIELLE INSTRUMENTER

Handel med **finansielle instrumenter**, det vil si aksjer i aksjeselskaper og tilsvarende andelsretter i andre typer selskaper, obligasjoner, depotbevis, fondsandeler, pengemarkedsinstrumenter, finansielle derivatinstrumenter eller andre slike verdipapirer som kan omsettes på kapitalmarkedet, foregår hovedsakelig i organisert form på en **handelsplass**. Handel skjer gjennom de verdipapirselskapene som deltar i handelen på handelsplassen. Som kunde må du vanligvis kontakte et slikt verdipapirselskap for å kjøpe eller selge finansielle instrumenter.

1.1 Handelsplasser og systematisk internhandler

Med handelsplass menes regulerte markeder og de to formene for handelsplattformer – **MTF-plattform** og **OTF-plattform**. I tillegg kan kundenes handel gjennomføres gjennom et verdipapirselskap som fungerer som en systematisk internhandler (SI) eller på annen måte ved at handel skjer mot verdipapirselskapets eget lager eller mot en annen kunde.

På et regulert marked omsettes ulike typer finansielle instrumenter. Når det gjelder aksjer kan, er det bare aksjer i offentlige selskaper som kan noteres og handles på et regulert marked, og det stilles store krav til slike selskaper, bla. til selskapets størrelse, virksomhetshistorikk, eierskaps-spredning og offentlig regnskapsføring av selskapets økonomi og virksomhet.

En **MTF-plattform (MTF)** kan beskrives som et handelssystem som organiseres og tilbys av et børs- eller verdipapirselskap. Vanligvis stilles det lavere krav, i form av å gi informasjon og virksomhetshistorikk, til de finansielle instrumentene som omsettes på en handelsplattform sammenlignet med finansielle instrumenter omsatt på et regulert marked.

En **OTF-plattform (OTF)** ligner på mange måter en MTF-plattform. På en OTF-plattform kan det imidlertid kun omsettes ikke-egenkapital- eller egenkapitalinstrumenter, som obligasjoner og derivater. Videre kan OTF-plattformen ha friere regler for handel inkludert ordrematching enn regulerte markeder og MTF-plattformer kan ha.

En **systematisk internhandler (SI)** er et verdipapirselskap som på en organisert, hyppig og systematisk måte handler for egen regning ved å utføre kundeordrer utenfor et regulert marked eller handelsplattform. En systematisk internhandler er forpliktet til å offentliggjøre markedsanbud, dvs. på kjøps- og salgspriser, for likvide finansielle instrumenter som omsettes på en handelsplass og der den systematiske internhandleren driver systematisk internhandel.

Handel kan også skje gjennom et verdipapirselskap uten systematisk intern handel, mot institusjonens egne forskrifter eller mot andre kunder av institusjonen.

I Sverige er det i dag to regulerte markeder, NASDAQ Stockholm AB (nedenfor "Stockholmsbørsen") og Nordic Growth Market NGM AB (nedenfor "NGM"). I tillegg foregår organisert handel på andre handelsplasser, f.eks. First North og Nordic MTF (begge MTF-plattformer). For mer informasjon om hvor akkurat investerings-selskapet ditt utfører ordrene dine, se gjeldende retningslinjer for beste ordreutførelse.

Handel på regulerte markeder, handelsplattformer og andre steder utgjør et **annenhåndsmarked** for finansielle instrumenter som allerede er utstedt av et selskap. Hvis annenhåndsmarkedet fungerer bra, det vil si at det er lett å finne kjøpere og selgere, og det er fortløpende tilbudspriser fra kjøpere og selgere, samt kontraktpriser (betalingspriser) fra foretatt forretnings-slutt, har selskapene også en fordel ved at det blir lettere å utstede nye instrumenter om nødvendig og dermed skaffe mer kapital til selskapets virksomhet. Første-håndsmarkedet, eller **primærmarkedet**, kalles e3t markedet der kjøp/tegnung av nyutstede instrumenter finner sted.

1.2 Handels-/noteringslister

Når det gjelder aksjer, deler handelsplassene vanligvis aksjene inn i forskjellige lister, som publiseres for eksempel på handelsplassens hjemmeside, i aviser og andre medier. Det som er avgjørende for på hvilken liste selskapets aksjer omsettes, kan være selskapets børsverdi (f.eks. Stockholmsbørsens Large-, Mid- og Small cap) De mest omsatte aksjene kan også befinne seg på en spesiell liste. Noen verdipapirselskap publiserer også egne lister over finansielle instrumenter som omsettes gjennom institusjonen, kurser som instrumentene omsettes med osv., f.eks. via institusjonens hjemmeside. Aksjer på lister med høye krav og høy omsetning anses vanligvis å medføre lavere risiko enn aksjer på andre lister.

Informasjon om kurser m.m. på aksjer og andre typer finansielle instrumenter, f.eks. fondsandeler, opsjoner og obligasjoner, publiseres også jevnlig via for eksempel handelsplassenes hjemmesider, aviser og andre medier.

2. RISIKOER MED FINANSIELLE INSTRUMENTER OG HANDEL MED FINANSIELLE INSTRUMENTER

2.1 Generelt om risikoer

Finansielle instrumenter kan gi avkastning i form av utbytte (aksjer og fond) eller renter (rentebærende instrumenter). I tillegg kan prisen (kursen) på instrumentet øke eller gå ned i forhold til kursen på det tidspunktet plasseringen ble gjort. Den videre beskrivelsen inkluderer også i ordet plassering eventuelle negative posisjoner (negative beholdninger) som er tatt i instrumentet, se for eksempel det som sies om shorthandel i avsnitt 7 nedenfor. Samlet avkastning er summen av utbytte/rente og prisendring på instrumentet.

Det investoren sikter mot, er selvfølgelig en totalavkastning som er positiv, det vil si som gir **fortjeneste**, helst så høy som mulig. Men det er også en risiko for at den totale avkastningen blir negativ, dvs. at det blir et **tap** på investeringen. Risikoen for tap varierer med ulike instrumenter. Vanligvis er sjansen for fortjeneste på en investering i et finansielt instrument knyttet til risikoen for tap. Jo lengre tid det tar å holde på investeringen, desto større er sjansen for fortjeneste og risikoen for tap. I investerings-sammenheng brukes ordet risiko noen ganger som et uttrykk for både tapsrisiko og gevinstsjanser. I den videre beskrivelsen brukes imidlertid ordet risiko utelukkende for å betegne tapsrisiko. Det finnes ulike måter å plassere

på som reduserer risikoen. Det anses vanligvis bedre å ikke investere i ett enkelt eller noen få finansielle instrumenter, men i stedet å investere i **flere forskjellige** finansielle instrumenter. Disse instrumentene bør da ha en **spredning av risikoene** og ikke samle risikoer som kan utløses samtidig. En spredning av investeringene til utenlandske markeder reduserer normalt også risikoen i den samlede porteføljen, selv om det ved handel med utenlandske finansielle instrumenter medfører en **valutarisiko**. Investeringer i finansielle instrumenter er knyttet til økonomisk risiko, som blir nærmere beskrevet i denne informasjonen.

Kunden er selv ansvarlig for risikoen og må derfor selv, gjennom et registrert verdipapirselskap, eller gjennom sin kapitalforvaltningsagent, sette seg inn i og dermed få kjennskap til vilkårene, i form av generelle vilkår, faktaark, prospekter eller lignende, som gjelder for handel med slike instrumenter og om egenskapene og risikoene som er forbundet med instrumentene. Kunden må også kontinuerlig overvåke sine plasseringer i slike instrumenter. Dette gjelder også hvis kunden har mottatt investeringsrådgivning ved plasseringstilfellet. Kunden bør være forberedt på å iverksette raske tiltak i egen interesse, hvis dette skulle vise seg å være nødvendig, for eksempel ved å kvitte seg med plasseringer som utvikler seg negativt eller å still ekstra sikkerhet ved plasseringer som er finansiert av lån og der sikkerhetsverdien har gått ned.

Det er også viktig å ta hensyn til risikoen det kan bety å handle med finansielle instrumenter på en annen handelsplass enn et regulert marked, der kravene som stilles generelt er lavere.

2.2. Ulike typer risikobegrep m.m.

I forbindelse med risikovurderingen som bør skje når du som kunde foretar en plassering i finansielle instrumenter, og dessuten kontinuerlig i eierperioden, er det en rekke risikobegrep og andre faktorer å vurdere og veie. Nedenfor finner du en kort beskrivelse av noen av de vanligste risikobegrepene.

Markedsrisiko – risikoen for at markedet som helhet, eller deler av det der du som kunde har investeringen din, for eksempel det svenske aksjemarkedet, går ned.

Kreditrisiko – risikoen for manglende betalingsevne hos for eksempel utsteder eller en motpart.¹

Prisvolatilitetsrisiko – risikoen for at store svingninger i kursen/prisen på et finansielt instrument kan påvirke investeringen negativt.

Kursrisiko – risikoen for at kursen/prisen på et finansielt instrument vil gå ned.

Skatterisiko – risikoen for at skatteregler og/eller skattesatser er uklare eller kan endres.

Valutakursrisiko – risikoen for at en utenlandsk valuta som en eierandel er relatert til (f.eks. fondsandeler i et fond som investerer i amerikanske verdipapirer i USD), svekkes.

Giringsrisiko – utformingen av derivatinstrumenter som gjør det er en risiko for at prisutviklingen på den underliggende eiendommen får en større negativ innvirkning på kursen/prisen på derivatinstrumentet.

Juridisk risiko – risikoen for at relevante lover og forskrifter er uklare eller kan endres.

Selskaps-spesifikk risiko – risikoen for at et bestemt selskap gjør det dårligere enn forventet eller rammes av en negativ hendelse, og de finansielle instrumentene knyttet til selskapet kan dermed falle i verdi.

Bransjespesifikk risiko – risikoen for at en bestemt bransje gjør det dårligere enn forventet eller rammes av en negativ hendelse, og de finansielle instrumentene knyttet til selskap i bransjen kan dermed falle i verdi.

Likviditetsrisiko – risikoen for at du ikke kan selge eller kjøpe et finansielt instrument på et bestemt ønsket tidspunkt.

Renterisiko – risikoen for at det finansielle instrumentet du har investert i, fall i verdi på grunn av endringer i markedsrenten.

3. AKSJER OG AKSJERELATERTE INSTRUMENTER

3.1 Generelt om aksler

3.1.1 Aksje- og aksjeselskaper

Aksjer i et aksjeselskap gir eieren rett til en andel av selskapets **aksjekapital**. Hvis selskapet tjener penger, betaler selskapet vanligvis **utbytte** på aksjene. Aksjer gir også **stemmerett på** generalforsamlingen, som er det høyeste beslutningsorganet i selskapet. Jo flere aksjer eieren har, jo større andel av kapitalen, utbyttet og stemmene har aksjonæren. Avhengig av aksjeserien kan stemmeretten variere. Det er to typer selskaper, **offentlige** og **private**. Kun offentlige selskaper kan tillate at aksjene handles på en handelsplass.

3.1.2 Aksjekursen

Kursen (prisen) på en aksje påvirkes hovedsakelig av tilbudet på og etterspørsel etter den aktuelle aksjen, noe som igjen, i hvert fall på lang sikt, styres av **selskapets fremtidsutsikter**. En aksje går opp eller ned i verdi først og fremst basert på investorenes analyser og vurderinger av selskapets mulighet til å tjene **penger i fremtiden**. Den fremtidige **utviklingen i omverdenen** av konjunkturer, teknologi, lovgivning, konkurranse osv. bestemmer hvordan etterspørselen etter selskapets produkter eller tjenester blir, og er derfor av grunnleggende betydning for kursutviklingen på selskapets aksjer.

Den aktuelle **rentesituasjonen** spiller også en viktig rolle for kursfastsettelsen. Hvis markedsrentene stiger, gir rentebærende finansielle instrumenter som utstedes samtidig (nyutstede), bedre avkastning. Normalt vil kursene falle på aksjer som omsettes regelmessig, samt på rentebærende instrumenter som allerede er i om-løp. Årsaken er at den økte avkastningen på nyutstede rentebærende instrumenter relativt sett blir bedre enn avkastningen på aksjer, akkurat som på rentebærende instrumenter som er i om-løp. I tillegg påvirkes aksjekursene negativt av at rentene på selskapets gjeld øker når markedsrentene går opp, noe som reduserer fortjenestemarginen i selskapet.

¹ Manglende betalingsevne hos en utsteder eller motpart kan medføre konkurs eller selskapsrekonstruksjon med offentlig akkord (reduksjon av kravbeløp). Banker, andre kredittinstitusjoner og verdipapirselskap kan i stedet bli gjenstand for resolusjon. Dette betyr at staten kan ta kontroll over institusjonen, og dens tap kan håndteres ved at aksjonærene og kreditorer får nedskrevet sine eierandeler og/eller at kreditorer får sine krav omgjort til aksjeposter (såkalt gjeldsnedskrivning eller bail-in).

Også **andre forhold i tilknytning til selskapet**, for eksempel endringer i selskapets ledelse og organisasjon, produksjonsforstyrrelser osv. kan påvirke selskapet negativt. I verste fall kan aksjeselskaper gå så dårlig at de slås **konkurs**. Aksjekapitalen, dvs. kapitalen investert av aksjonærene, er den kapitalen som deretter først brukes til å betale selskapets gjeld. Dette fører vanligvis til at aksjene i selskapet blir verdiløse.

Kursene på enkelte **store utenlandske regulerte markeder eller handelsplasser** påvirker også kursene i Sverige, blant annet fordi flere svenske aksjeselskaper også er notert på utenlandske markedsplasser og prisutjevninger skjer mellom markedsplassene. Kursen på aksjer i selskaper som tilhører samme **bransjesektor** påvirkes ofte av endringer i kursen hos andre selskaper i samme sektor. Denne påvirkningen kan også gjelde for selskaper i forskjellige land.

Markedsaktørene har ulike behov for å plassere kontanter (likvide midler) eller å skaffe likvide midler. I tillegg har de ofte ulik mening om hvordan kurset burde utvikle seg. Disse forholdene, som også inkluderer hvordan selskapet verdisettes, bidrar til at finnes både kjøpere og selgere. Hvis investorene derimot er samstemte i sin oppfatning av kursutviklingen, vil de enten kjøpe – og da oppstår det et kjøpstrykk fra mange kjøpere – eller de vil selge, og da oppstår det et salgstrykk fra mange selgere. Ved kjøpstrykk stiger kursen, og ved salgstrykk faller den.

Omsetningen, dvs. hvor mye som kjøpes og selges av en bestemt aksje, påvirker i sin tur aksjekursen. Ved høy omsetning reduseres forskjellen, også kjent som spredning, mellom den kursen kjøperne er villige til å betale (**kjøpskursen**) og den kursen selgerne ønsker (**salgskursen**). En aksje med høy omsetning, der store beløp kan omsettes uten større innvirkning på prisen, har god likviditet og er derfor lett å kjøpe eller selge. Selskapene på listene på de regulerte markeder har ofte høyere likviditet. I løpet av dagen eller i lengre perioder kan ulike aksjer vise ulike bevegelser (**volatilitet**) i kursene, dvs. opp- og nedgang samt størrelsen på kursendringene.

Kursene som aksjene omsettes for (**betalingskursene**), f.eks. høyeste/laveste/sist betalt på dagen, samt sist noterte kjøps-/salgskurs og dessuten informasjon om volumet som omsettes i kroner, publiseres blant annet i de fleste store aviser og på ulike Internett-sider som opprettes av markedsplasser, verdipapirselskaper og mediebedrifter som tekst-TV. Aktualiteten til disse kursopplysningene kan variere avhengig av hvordan de publiseres.

3.1.3 Ulike aksjeserier

Aksjer er tilgjengelige i forskjellige **serier**, som oftest A- og B-aksjer, som vanligvis har å gjøre med stemmeretten. A-aksjer gir normalt én stemme, mens B-aksjer gir **begrensede stemmerettigheter**, vanligvis en tidels stemme. Forskjellene i stemmerett skyldes blant annet at man ved eierspredning ønsker å sikre innflytelsen fra de opprinnelige grunnlegerne eller eierne over selskapet ved å gi dem en sterkere stemmerett. Nye aksjer som utstedes, får da en lavere stemmeverdi enn den opprinnelige A-serien og betegnes med B, C eller D osv.

3.1.4 Kvoteverdi, splitt og aksjesammenheng

Kvotientverdien til en aksje er andelen som hver aksje representerer av selskapets aksjekapital. Kvotientverdien til en aksje fås ved å dividere aksjekapitalen med det totale antallet aksjer. Noen ganger ønsker selskapene å endre kvotientverdien, for eksempel fordi markedsprisen har steget kraftig. Ved å dele hver aksje i to eller flere aksjer ved en såkalt splitt reduseres kvotientverdien og samtidig reduseres kursen på aksjene. Etter en splitt har imidlertid aksjonæren kapitalen uendret, men den er delt på flere aksjer som har lavere kvotientverdi og lavere kurs per aksje.

Omvendt kan en **sammenheng** av aksjer (omvendt splitt) foretas hvis kursen har falt kraftig. Deretter slås to eller flere aksjer sammen til én aksje. Etter en aksjesammenheng av aksjer beholder aksjonæren imidlertid samme kapital, men den er fordelt på færre aksjer som har høyere kvotientverdi og høyere kurs per aksje.

3.1.5 Markedsintroduksjon, privatisering og oppkjøp

Markedsintroduksjon innebærer at aksjene i et selskap introdusere på aksjemarkedet, dvs. tas opp til handel på et regulert marked eller en MTF-plattform. Publikum tilbys da å **tegne** (kjøpe) aksjer i selskapet. Oftest dreier det seg om et eksisterende selskap som ikke tidligere har blitt handlet på et regulert marked eller en annen handelsplass, der eierne har besluttet å utvide antall eiere og legge til rette for handel med selskapets aksjer. Hvis et statseid selskap blir introdusert på markedet, kalles dette **privatisering**.

Oppkjøp skjer vanligvis slik at en eller flere investorer tilbyr aksjonærene i et selskap å selge aksjene sine på visse vilkår. Hvis kjøperen får inn 90 % eller mer av antall aksjer i det oppkjøpte selskapet, kan kjøperen begjære **tvangsinnløsning** av de resterende aksjene fra de eierne som ikke har akseptert tilbudet om oppkjøp. Disse aksjonærene er da tvunget til å selge aksjene til kjøperen for en pris som fastsettes gjennom voldgift.

3.1.6 Emisjoner

Hvis et aksjeselskap ønsker å utvide virksomheten sin, er det ofte nødvendig med ytterligere aksjekapital. Dette skaffer selskapet ved å utstede nye aksjer gjennom en **nyemisjon**. De gamle eierne får oftest **tegningsretter** som gir preferanse ved tegning av aksjer i en nyemisjon. Antall aksjer som kan tegnes, blir vanligvis satt i forhold til hvor mange aksjer eieren hadde tidligere. Tegneren må betale en viss pris (emisjonskurs), vanligvis lavere enn markedsprisen, for de nyutstedte aksjene. Umiddelbart etter at tegningsrettene -- som normalt har en viss markedsverdi -- er skilt fra aksjene, synker vanligvis kursen på aksjene, mens antall aksjer øker for aksjonærene som tegnet seg for nye aksjer. De aksjonærene som ikke tegnet seg for nye aksjer, kan i tegningstiden, som oftest pågår noen uker, selge sine tegningsretter på den markedsplassen der aksjene omsettes. Etter tegningsperioden forfaller tegningsrettene og blir dermed ubrukelige og verdiløse.

Aksjeselskaper kan også gjennomføre en såkalt **rettet nyemisjon**, som gjennomføres som en nyemisjon, men som bare er rettet mot en bestemt gruppe investorer. Aksjeselskaper kan også, gjennom en såkalt **apportemisjon**, utstede nye aksjer for å erverve andre selskaper, bedrifter eller eiendeler i en annen form enn penger. Både ved rettet nyemisjon og ved apportemisjon skjer det såkalt **utvanning** av eksisterende aksjonærers andel av antall stem-

mer og aksjekapital i selskapet, men antall eide aksjer og markedsverdien av den investerte kapitalen påvirkes normalt ikke.

Hvis eiendelene eller de reserverte midlene i et aksjeselskap har økt mye i verdi, kan selskapet overføre en del av verdien til aksjekapitalen gjennom en såkalt **fondsemisjon**. Ved fondsemisjon tas det hensyn til antall aksjer som hver aksjonær allerede har. Antall nye aksjer som kommer gjennom fondsemisjonen, settes i forhold til hvor mange aksjer eieren tidligere hadde. Gjennom fondsemisjonen får aksjonæren flere aksjer, men eierens andel av selskapets økte aksjekapital forblir uendret. Kursen på aksjene reduseres ved en fondsemisjon, men gjennom økningen i antall aksjer beholder aksjonæren en uendret markedsverdi på sin investerte kapital. En annen måte å gjennomføre en fondsemisjon på er at selskapet skriver ned kvotientverdien på aksjene. Etter oppskrivning har aksjonæren et uendret antall aksjer og markedsverdi på sin investerte kapital.

3.2 Generelt om aksjerelaterte instrumenter

Aksjeindeksobligasjoner, depotbevis, konvertible verdipapir, aksje- og aksjeindeksopsjoner, aksje- og aksjeindeksterminer, warranter og giringssertifikater er nært knyttet til aksjer.

3.2.1 Indeksobligasjoner/Aksjeindeks obligasjoner

Indeksobligasjoner/aksjeindeksobligasjoner er obligasjoner der avkastningen i stedet renter for eksempel er avhengig av en aksjeindeks. Hvis indeksen utvikler seg positivt, vil avkastningen følge med. Ved negativ indeksutvikling kan det hende at avkastningen uteblir. Obligasjonen tilbakebetales imidlertid alltid med sitt nominelle beløp, som kan være lavere enn investeringsbeløpet, på innløsningsdagen og har dermed en begrenset tapsrisiko sammenlignet med for eksempel aksjer og fondsandeler. Risikoen ved en investering i en aksjeindeksobligasjon kan, i tillegg til eventuell betalt overkurs og kostnader, defineres som alternativ avkastning, dvs. den avkastningen investoren ville ha fått på det investerte beløpet med en annen plassering.

Indeksobligasjoner kan ha ulike betegnelser som aksjeindeksobligasjoner, SPAX, aksjeobligasjoner, kredittkurvobligasjoner, rentekurvobligasjoner, valutakurvobligasjoner osv., avhengig av hvilken underliggende aktivtype som bestemmer obligasjonens avkastning. Når vi snakker om indeksobligasjoner, omtales disse ofte også som kapitalbeskyttede produkter. Med dette begrepet menes å beskrive, som nevnt ovenfor, at uansett om produktet gir avkastning eller ikke, blir det nominelle beløpet refundert, vanligvis investeringsbeløpet redusert med en betalt overkurs. Merk at kapitalbeskyttelse ikke gjelder hvis utstederen er erklært konkurs eller er gjenstand for selskapsrekonstruksjon med offentlig akkord (reduksjon av kravbeløpet).

Banker, andre kreditinstitusjoner og verdipapirselskap kan i stedet bli gjenstand for resolusjon. Dette betyr at staten kan ta kontroll over institusjonen, og dens tap kan styres ved at aksjonærene og kreditorene får nedskrevet sine eierandeler og/eller at kreditorer får sine krav omgjort til aksjeposter (såkalt gjeldsnedskrivning eller bail-in).

3.2.2 Depotbevis

Et svensk depotbevis er et bevis på retten til utenlandske aksjer, som utstederen av beviset oppbevarer/innehar på vegne av innehaveren. Depotbevis omsettes på samme måte som aksjer på et regulert marked eller en handelsplass, og prisutviklingen følger vanligvis prisutviklingen på den utenlandske markedsplassen der aksjen omsettes. I tillegg til den generelle risikoen forbundet med handel i aksjer eller andre typer andelsretter, bør det tas hensyn til valutakursrisiko.

3.2.3 Konvertibler

Konvertible (konverteringslån eller konvertibler) er rentebærende verdipapirer (lån til utstederen/emittenten av konvertibelen) som kan byttes mot aksjer innen en viss tidsperiode. Avkastningen på konvertiblene, dvs. kupongrenten, er vanligvis høyere enn utbyttet på utbytteaksjene. Konvertibelkursen uttrykkes som en prosentandel av pålydende verdi på konvertibelen.

3.2.4 Omvendte konvertibler

Omvendte konvertibler er en mellomting mellom en rente- og en aksjeplassering. Den omvendte konvertibelen er koblet til én eller flere underliggende aksjer eller indekser. Denne investeringen gir en rente, dvs. en fast, garantert avkastning. Hvis de underliggende aksjene eller indeksene utvikler seg positivt, tilbakebetales det investerte beløpet pluss den faste avkastningen. Hvis de underliggende aksjene eller indeksene skulle falle, er det imidlertid en risiko for at innehaveren i stedet for det investerte beløpet, i tillegg til en forhåndsbestemt avkastning, kan motta en eller flere aksjer som inngår i den omvendte konvertibelen eller tilsvarende kontantlikvid.

3.2.5 Aksjeopsjoner og aksjeindeksopsjoner

Det finnes **aksjeopsjoner** av forskjellige slag. Ervervede kjøpsopsjoner gir innehaveren rett til å kjøpe allerede utstedte aksjer innen en viss tidsperiode til en forhåndsbestemt pris. Salgsopsjoner ("put options" på engelsk) vil omvendt gi innehaveren rett til å selge aksjer til en forhåndsbestemt pris innen en viss tidsperiode. Mot hver **ervert** opsjon svarer en **utstedt** opsjon. Risikoen for den som erverver en opsjon er, med mindre det iverksettes risikoreduerende tiltak, at den avtar i verdi eller blir verdiløs på slutt dagen. I det siste er premien betalt for opsjonen på oppkjøpstidspunktet helt oppbrukt. Utstederen av en opsjon løper en risiko som i noen tilfeller, med mindre det iverksettes risikoreduerende tiltak, kan være ubegrenset stor. Kursen på opsjoner påvirkes av kursen på tilsvarende underliggende aksjer eller indekser, men vanligvis med større kurssvingninger og prispåvirkning enn disse.

Den mest omfattende handelen med aksjeopsjoner foregår på de regulerte markedene. Der foregår det også handel med **aksjeindeksopsjoner**. Disse indeksopsjonene gir fortjeneste eller tap direkte i kontanter (**kontantoppgjør**) basert på utviklingen av en underliggende indeks. Se også avsnitt 5 om derivater.

3.2.6 Aksjeterminer og aksjeindeksterminer samt futures

En **termin** eller **forward** betyr at partene inngår en gjensidig bindende avtale med hverandre om kjøp eller salg av den underliggende eiendommen til en forhåndsavtalt pris og med levering eller annen fullbyrdelse, for eksempel kontantoppgjør, av avtalen på et tidspunkt som er angitt i avtalen (avslutningsdato). Ingen premie betales fordi partene har tilsvarende forpliktelser i henhold til avtalen.

En **future** er en variant av termin eller forward. Forskjellen mellom en future og en forward består i hvordan oppgjøret foretas, dvs. når man som part i en kontrakt betales eller betaler avhengig av om posisjonen har gått fortjeneste eller tap. For en future foretas et daglig oppgjør i form av løpende betalinger mellom kjøper og selger på grunnlag av verdiendringen dag for dag av den underliggende eiendelen. For en forward foretas oppgjør bare i forbindelse med instrumentets sluttdato.

Se også avsnitt 5 om derivater.

3.2.7 Warranter

Handel skjer også med visse kjøps- og salgsoptionsjener med lengre løpetid, i Sverige ofte omtalt som **warranter**. Warranter kan brukes til å kjøpe eller selge underliggende aksjer eller på annen måte gi kontanter hvis prisen på den underliggende aksjen utvikler seg riktig i forhold til warrantens innløsningskurs. Tegningsoptionsjener ("subscription warrants" på engelsk) med hensyn til aksjer kan innen en viss tidsperiode utnyttes til å tegne tilsvarende nyutstedte aksjer. Se også avsnitt 5 om derivater.

3.2.8 Giringssertifikater

Giringssertifikater, som ofte bare kalles **sertifikater**, eller i noen tilfeller **bevis**, er ofte en kombinasjon av for eksempel en salgsoptionsjener og er avhengige av en underliggende eiendel, for eksempel en aksje, en indeks eller en råvare. Et sertifikat har ikke noe nominelt beløp. Giringssertifikater må ikke forveksles med for eksempel selskaps sertifikater, som er en type gjeldsbrev som kan utstedes av selskaper når selskapet låner penger på kapitalmarkedet.

En karakteristisk egenskap ved giringssertifikater er at relativt små kursendringer i den underliggende eiendelen kan føre til betydelige endringer i verdien av innehaverens investering. Disse endringene kan være til investorens fordel, men de kan også være til ulempe for investoren. Innehaveren bør være spesielt oppmerksom på at giringssertifikater kan falle i verdi og dessuten falle helt uten verdi med det resultat at hele eller deler av det investerte beløpet kan gå tapt. Tilsvarende resonnement kan i mange tilfeller også gjelde for optionsjener og warranter. Se også avsnitt 5 om derivater.

4. RENTERELATERTE INSTRUMENTER

Et **rentebærende finansielt instrument** er en **fordringsrett** på utstederen (emittenten) av et lån. Avkastning gis i form av **renter**. Det finnes ulike former for rentebærende instrumenter avhengig av hvilken utsteder som har gitt ut instrumentet, den sikkerheten som utstederen kan ha stilt for lånet, løpetiden frem til tilbakebetalingsdatoen og utbetalingsform for renten. Renten (kupongen) betales vanligvis hvert år.

En annen form for rentebetaling er å selge instrumentet med rabatt (**diskonteringspapir**). På salgstidspunktet beregnes prisen på instrumentet ved å diskontere lånebeløpet inkludert beregnet rente til nåverdi. Nåverdien eller kursen er lavere enn det beløpet som fås ved tilbakebetaling (nominelt beløp). **Banksertifikater** og **statskassaveksler** er eksempler på diskonteringspapirer, samt obligasjoner med såkalt **nullkupongkonstruksjon**.

Ytterligere en annen form for rentebærende obligasjoner er statens **premieobligasjoner**, der lånerenten ved loddtrekning fordeles blant innehaverne av premieobligasjoner. Det finnes også renteinstrumenter og andre spareformer der renten er beskyttet mot inflasjon, og investeringen derfor gir en fast **realrente**.

Risiko ved et rentebærende instrument består dels av den kursendringen (kursrisiko) som kan oppstå i løpetiden fordi **marknadsrenten** endrer seg, dels av at emittenten kanskje ikke klarer å **tilbakebetale** lånet (kredittrisiko). Lån der det er stilt fullgod sikkerhet for tilbakebetalingen, er dermed vanligvis mindre risikofylte enn lån uten sikkerhet. Rent generelt kan det imidlertid sies at risikoen for tap på rentebærende instrumenter anses å være lavere enn for aksjer. Et rentebærende instrument utstedt av en emittent med høy kredittverdighet kan således være et godt alternativ for den som vil minimere risikoen for at sparekapitalen reduseres i verdi, og kan være å foretrekke ved kortsiktig sparing. Også ved langsiktig sparing der kapitalen ikke skal settes på spill, f.eks. ved pensjonsforpliktelser, er innslag av rentebærende investeringer svært vanlige. Ulempen med en rentebærende investering er at den som regel gir en lav verdistigning. Eksempler på rentebærende investeringer er sparekontoer, private obligasjoner og rentefond.

Kursene fastsettes daglig både på instrumenter med kort løpetid (mindre enn et år), f.eks. statskassaveksler, og på instrumenter med lengre løpetid, f.eks. obligasjoner. Dette skjer på penge- og obligasjonsmarkedet. Markedsrenten påvirkes av analyser og vurderinger som Riksbanken og andre større institusjonelle markedsaktører gjør med hensyn til hvordan utviklingen av en rekke økonomiske faktorer som inflasjon, konjunktur, renteutvikling i Sverige og i andre land osv. vil utvikle seg på kort og lang sikt. Riksbanken foretar også såkalte pengepolitiske operasjoner med det formål å styre utviklingen av markedsrenten slik at ikke inflasjonen stiger over et bestemt fastsatt mål. De finansielle instrumentene som handles på penge- og obligasjonsmarkedet (f.eks. **statsobligasjoner**, **statskassaveksler** og **boligobligasjoner**) handles ofte i svært store poster (mangemillionersklassen).

Hvis markedsrenten går opp, vil kursen på **utestående** (allerede utstedte) rentebærende finansielle instrumenter falle hvis de har fast rente, ettersom nye lån utstedes med en rentesats som følger aktuell markedsrente og dermed gir høyere rente enn det utestående instrumentet. Omvendt stiger kursen på utestående instrumenter når markedsrenten går ned.

Lån utstedt av stat og kommuner anses å være risikofrie når det gjelder tilbakebetaling, noe som således gjelder for stats- og kommuneobligasjoner. Andre emittenter enn stat og kommuner kan iblant ved emisjon av obligasjoner stille **sikkerhet** i form av andre finansielle instrumenter eller andre aktiva (tinglig eller realsikkerhet).

Det finnes også andre rentebærende instrumenter som innebærer en høyere risiko enn obligasjoner hvis emittenten skulle få problemer med å tilbakebetale lånet, f.eks. **ikke-pantesikrede partialobligasjoner** siden disse lånene bare tilbakebetales etter at alle andre kre-

ditorer er betalt. Betingede konvertible obligasjoner (contingent convertibles), såkalte cocos, er en annen type kompleks produkt med risikoer som kan være svært vanskelige å forstå. I utgangspunktet er de obligasjoner som under visse forhåndsbestemte hendelser kan skrives ned, det vil si miste hele eller deler av verdien, eller konverteres til aksjer.

En form for renterelaterte instrumenter er **sikrede obligasjoner**. Disse er forbundet med en særskilt fortrinnsrett ifølge særlovgivning. Regelverket rundt sikrede obligasjoner har til formål å sikre at en investor får full betaling i henhold til avtalt tidsplan selv om obligasjonens utsteder skulle gå konkurs, forutsatt at de aktiva som sikrer obligasjonen er tilstrekkelig mye verdt.

5. DERIVATINSTRUMENTER

Derivatinstrumenter som optionsjener, terminer m.fl. forekommer med ulike typer underliggende aktiva, f.eks. aksjer, obligasjoner, råvarer og valutaer. Derivatinstrumenter kan brukes til å redusere risikoen ved en investering.

Kursen på et derivatinstrument avhenger av kursen på det underliggende instrumentet. Et spesielt forhold er at prisutviklingen på derivatinstrumentet vanligvis er sterkere enn prisutviklingen på den underliggende eiendelen. Prisgjennomslaget kalles girings effekt og kan føre til større fortjeneste på deponert kapital enn om investeringen hadde blitt gjort direkte i den underliggende eiendelen. På den annen side kan girings effekten medføre større tap på derivatinstrumentet sammenlignet med verdiendringen på den underliggende eiendelen hvis prisutviklingen på derivatinstrumentet og den underliggende eiendelen blir annerledes enn forventet. Girings effekten, dvs. muligheten til fortjeneste eller risikoen for tap, varierer avhengig av derivatinstrumentets konstruksjon og anvendelse. Det stilles derfor store krav til overvåkingen av prisutviklingen på derivatinstrumentet og den underliggende eiendelen. Investoren bør i egen interesse være klar til å handle raskt, ofte i løpet av dagen, dersom investeringen i derivatinstrumenter skulle utvikle seg i uheldig retning. Det er også viktig i risikovurderingen å ta hensyn til at muligheten for å awikle en posisjon/beholdning kan være vanskeligere ved en negativ prisutvikling.

For ytterligere informasjon om derivatinstrumenter se **INFORMASJON OM HANDEL MED OPSJONER, TERMINER OG ANDRE DERIVATINSTRUMENTER**

6. FOND OG FONDSANDELER

Et fond er en "portefølje" av ulike finansielle instrumenter, f.eks. aksjer og obligasjoner. Fondet eies i fellesskap av alle som sparer i fondet, andelseierne, og forvaltes av et fondsselskap. Det finnes ulike typer fond med ulike investeringsstrategier. Med investeringsstrategi menes den typen finansielle instrumenter som fondet investerer i. Nedenfor redegjøres i korthet for noen av de vanligste fondstypene. For ytterligere informasjon, se hjemmesiden til Fondbolagens Förening, www.fondbolagen.se.

Et **aksjefond** plasserer all eller hovedsakelig all kapital som andelseierne har innbetalt, i aksjer. **Blandingsfond** med både aksjer og rentebærende instrumenter forekommer også, likeledes **rene rentefond** der kapitalen hovedsakelig plasseres i rentebærende instrumenter.

En av idéene med et aksjefond er at det investerer i flere ulike aksjer og andre aksjerelaterte finansielle instrumenter, noe som reduserer den selskaps-spesifikke risikoen for andelseieren sammenlignet med risikoen for den aksjonæren som investerer i bare én eller noen få aksjer. Andelseieren slipper videre å velge ut, kjøpe, selge og overvåke aksjene og annet forvaltningsarbeid forbundet med dette.

Prinsippet for **rentefond** er det samme som for aksjefond – det investeres i ulike rentebærende instrumenter for å få risikospredning i fondet, og forvaltningen av fondet skjer etter analyse av fremtidig renteprognose.

Et **fond i fond** er et fond som investerer i andre fond. Et fond-i-fond kan ses på som et alternativ til selv å velge å investere i flere ulike fond. Man kan dermed oppnå den risikospredningen som en godt sammensatt egen fondsportefølje kan ha. Det finnes fond-i-fond med ulike investeringsstrategier og risikonivåer.

Andre eksempler på fond er **indeksfond** som ikke forvaltes aktivt av noen forvalter, men i stedet investerer i finansielle instrumenter som følger sammensetningen av en bestemt indeks.

En annen type fond er **hedgefond**. Hedge betyr beskytte på engelsk. Til tross for at hedging er ment å beskytte mot uventede endringer i markedet, kan et hedgefond være et fond med høy risiko, ettersom slike fond ofte er høyt belånt. Det er imidlertid store forskjeller mellom ulike hedgefond. Det finnes også hedgefond med lav risiko. Hedgefond prøver å gi positiv avkastning uavhengig av om aksje- eller rentemarkedet går opp eller ned. Et hedgefond er ofte et spesialfond og har dermed mer frihet i sine investeringsmuligheter enn tradisjonelle fond (verdipapirfond). Investeringsstrategien kan variere fra aksjer, valutaer og rentebærende instrumenter til ulike arbitrasjestrategier (spekulasjon i endringer i for eksempel renter og/eller valutaer). Hedgefond benytter seg ofte av derivater for å øke eller redusere fondets risiko. Shorthandel (se nedenfor) er også et vanlig innslag.

Fond kan også deles inn i **verdipapirfond** (også kalt UCITS-fond) og **spesialfond**. Verdipapirfond er de fondene som oppfyller kravene i det såkalte UCITS-direktivet, blant annet for investeringsbestemmelser og risikospredning. Både svenske og utenlandske verdipapirfond (som er lisensiert i hjemlandet innenfor EØS) kan selges og markedsføres fritt i alle EØS-land. Spesialfond (inkludert hedgefond, se over) følger det såkalte AIFM-direktivet. Disse fondene awiker på en eller annen måte fra reglene i UCITS-direktivet, og det er derfor spesielt viktig for deg som kunde å få rede på hvilke investeringsregler som et spesialfond du har tenkt å investere i, kommer til å følge. Dette fremgår av stiftelsens informasjonsbrosjyre og faktaark. Hvert fondsselskap plikter uopfordret å tilby potensielle investorer det faktabladet som omhandler fondet. Spesialfond kan ikke markedsføres og selges fritt utenfor Sverige til ikke-profesjonelle kunder. For de fondene som investerer i utenlandske finansielle instrumenter, oppstår også en valutarisiko (se også avsnitt 2.2. over). Andelseierne får det antall andeler i fondet som svarer til andelen innskutt kapital i forhold til fondets totale kapital. Andelene kan kjøpes og innløses gjennom verdipapirsels-

skap som tilbyr andeler i fondet, eller direkte hos fondsselskapet. Det er imidlertid viktig å ta hensyn til at enkelte fond kan ha forhåndsbestemte tider når fondet er "åpent" for kjøp og innløsning, og derfor er det ikke alltid mulig med regelmessig handel. Andelenes aktuelle verdi beregnes regelmessig av fondsselskapet og er basert på kursutviklingen til de finansielle instrumentene som inngår i fondet. Kapitalen som investeres i et fond kan både stige og falle i verdi, og det er derfor ikke sikkert at investoren får tilbake hele den innskutte kapitalen.

7. SHORTHANDEL

Shorthandel innebærer at den som har lånt finansielle instrumenter og samtidig forpliktet seg til på et senere tidspunkt å levere tilbake instrumenter av samme art til långiver, selger de lånte instrumentene. Ved salget regner låntakeren med at han på tidspunktet for tilbakeleveringen vil kunne skaffe instrumentet på markedet til en lavere pris enn den som det lånte instrumentet ble solgt til. Skulle prisen i stedet ha gått opp, oppstår et tap, som ved en kraftig prisstigning kan bli vesentlig.

8. BELÅNING

Finansielle instrumenter kan i mange tilfeller kjøpes for delvis lånt kapital. Ettersom både din egen kapital og den lånte kapitalen påvirker avkastningen, kan du som kunde gjennom lånefinansieringen få en større gevinst dersom investeringen utvikler seg positivt sammenlignet med en investering foretatt utelukkende med egen kapital. Gjelden som er forbundet med den lånte kapitalen, påvirkes ikke av om kursene på de kjøpte instrumentene utvikler seg positivt eller negativt, noe som er en fordel ved en positiv kursutvikling. Hvis kursene på de kjøpte instrumentene utvikler seg negativt, oppstår en tilsvarende ulempe ettersom gjelden blir stående til 100 %, noe som innebærer at

kursfallet krone for krone tærer på egenkapitalen. Ved et kursfall kan derfor egenkapitalen bli helt eller delvis brukt opp samtidig som at gjelden må betales helt eller delvis gjennom salgsinntektene fra de finansielle instrumentene som har falt i verdi. Gjelden må betales selv om salgsinntektene ikke dekker hele gjelden.

Du som kunde må være innforstått med bl.a. følgende:

- at investeringer eller andre posisjoner i finansielle instrumenter skjer på egen risiko
- at du som kunde må nøye gjøre deg kjent med verdipapirselskapets generelle vilkår for handel med finansielle instrumenter og, der det er aktuelt, informasjon i prospekter samt annen informasjon om det aktuelle finansielle instrumentet, dets egenskaper og risikoer
- at det ved handel med finansielle instrumenter er viktig å kontrollere all rapportering om dine transaksjoner og beholdninger samt omgående klage på eventuelle feil
- at det er viktig kontinuerlig å overvåke endringer i verdien av beholdninger og posisjoner i finansielle instrumenter
- at du som kunde må iverksette nødvendige tiltak for å redusere risikoen for tap

Ytterligere generell informasjon om ulike typer finansielle instrumenter og handel med finansielle instrumenter sammen med forslag til videre litteratur på dette området, finnes også for eksempel på hjemmesiden til Konsumenternas bank- og finansbyrå, www.konsumenternasbankbyran.se, og på SwedSecs hjemmeside, www.swedsec.se.

Informasjon om enkeltinstrumenter og deres utstedere fås i publiserte prospekter, som lettest kan finnes på www.garantum.se.

BAKGRUNN

Av bestemmelsene i 8. kap. 12§ og 9. kap. 9. § loven [2017:679] om verdipapirmarkedet samt artikkel 33 til 37 forordningen følger at en verdipapirinstitusjon skal iverksette alle rimelige tiltak for å identifisere, forebygge og håndtere interessekonflikter som kan oppstå mellom institusjonen, en tilknyttet agent eller en nærstående person til dem og en kunde eller mellom kunder i forbindelse med tilbud om investerings- og tilleggstjenester. Vurderingen skal ta hensyn til konsernforhold og strukturene for godtgjørelse som selskapet bruker, inkludert tredjepartsgodtgjørelse og godtgjørelse til ansatte og ansatte hos agenten.

ANSVARLIG FOR RETNINGSLINJER, OPPFØLGING M.M.

Styret har vedtatt disse retningslinjene. Styret skal gjennomgå retningslinjene minst årlig.

Administrerende direktør er ansvarlig for å identifisere, forebygge og/eller håndtere interessekonflikter. Funktionsen for etterlevelse av regler (Compliance-funksjonen) er ansvarlig for å støtte og verifisere at disse retningslinjene følges.

På bakgrunn av disse retningslinjene skal administrerende direktør føre en liste over interessekonflikter som er identifisert, og som til tross for tiltakene som er iverksatt, ikke med rimelighet kan antas å hindre at kundens interesser blir negativt påvirket. Garantums kunder skal informeres om arten og kilden til slike interessekonflikter før investerings- og tilleggstjenester tilbys. Informasjonen skal gis på et holdbart medium.

Styret skal minst hvert år få en rapport som viser hvilke investerings- eller tilleggstjenester som kan gi eller gir opphav til interessekonflikter som risikerer å påvirke kundens interesser negativt.

GARANTUMS VIRKSOMHET

Garantum driver verdipapirvirksomhet og har spesialisert seg på området strukturerte investeringsprodukter og transaksjoner forbundet med slike produkter. I tillegg tilbyr Garantum kapitalforvaltningstjenester og driver fondsformidling. Garantum kan selv eller via tilknyttede agenter gi investeringsrådgivning og drive annen virksomhet som har tilknytning til arrangering og megling og som er forenlig med verdipapirmarkedetsloven og Garantums verdipapirtillatelse.

KONSERNFORHOLD OG TILKNYTTETE AGENTER

Selskapet er 100 % eid av Garantum Invest AB. Garantum Invest AB eier blant annet 100% av fondsselskapet Aktie-Ansvar AB og 100 % av verdipapirselskapet Garantum Partner AB, som dermed er søsterselskaper til Garantum Fondkommission AB. I tillegg har Garantum Invest en eierandel i Global Invest Finansformidling, Bandling & Partners, Garantum Norge AS, Garantum Finland OyGlobal Invest Financial Intermediation, Bandling & Partners, Garantum Norge AS, Garantum Finland Oy og andre selskaper som opererer i finansmarkedet.

Selskapet har tilknyttede agenter som markedsførere og tilbyr Garantums tjenester under Garantums verdipapirtillatelse.

PROSESS FOR IDENTIFISERING AV INTERESSEKONFLIKTER

Ved vurdering av om det foreligger interessekonflikter, skal det tas hensyn til risikoen for at interessene til en eller flere kunder vil bli negativt påvirket som følge av de investerings- og tilleggstjenestene som tilbys av selskapet.

Faktorene som er veiledende ved vurderingen, er om selskapet eller en person som utfører investerings- og tilleggstjenester på vegne av selskapet eller en person som selskapet har kontroll over

- Sannsynligvis kan oppnå en økonomisk fordel eller unngå et økonomisk tap på kundens bekostning;
- Har en annen interesse enn kunden av resultatet av den tjenesten som tilbys kunden eller av den transaksjonen som gjennomføres på vegne av kunden;
- Har en økonomisk eller annen grunn til å favorisere interessene til en annen kunde eller kundegruppe fremfor kundens interesser;
- Om selskapet eller en slik person driver samme forretningsvirksomhet som kunden; og
- Mottar eller vil motta insentiver fra andre enn kunden i forbindelse med en tjeneste til kunden i form av monetære eller ikke-monetære fordeler eller tjenester.

For å forebygge eller håndtere interessekonflikter skal Garantum:

- Begrense informasjon og tilgang til informasjon mellom ulike personer når slik informasjon kan føre til interessekonflikter;
- Begrense utilbørlig innflytelse over hvordan personer skal gjennomføre investerings- og tilleggstjenester;
- Jobbe for at inhabilitetssituasjoner håndteres;
- Sikre konfidensialitet mellom ulike konsernselskaper og, der det er aktuelt, avdelinger;
- Overvåke at viktig informasjon om virksomheten som kan påvirke kundenes beslutninger, er transparent og åpen;
- Sikre at det finnes kontrollfunksjoner som fungerer uavhengig;
- Jobbe for at kundenes interesse opprettholdes gjennom kvalitetskrav ved utførelsen av investerings- og tilleggstjenester; og
- Sørgje for at ansatte og ansatte hos agenter som utfører investeringer og tilleggstjenester for Garantum, ikke mottar godtgjørelse utelukkende på grunnlag av salgsvolum.

HANDLINGSREGLER

Ledelsen og alle ansatte skal i all kontakt med kunder og publikum opptre på en slik måte at publikums tillit til verdipapirmarkedet opprettholdes, og at enkeltpersoners kapitalinnsats ikke settes i fare på utilbørlig måte. Et ledd i oppfyllelsen av dette forsvarlighetskravet er å prøve å sikre at interessekonflikter ikke oppstår når det gjelder utførelse av oppdrag dels på vegne av kunder og dels i egen virksomhet.

I forholdet mellom selskap og kunde samt kunder imellom er det viktig at ansatte er klar over og tar hensyn til eventuelle interessekonflikter som kan oppstå i forretningsforhold. Ansatte skal bestrebe seg på å opptre og handle på en måte som - hvis mulig - motvirker risikoen for at interessekonflikter oppstår.

Alle ansatte er ansvarlige for å være oppmerksomme på og rapportere interessekonflikter. Rapportering av interessekonflikter skal skje til administrerende direktør eller til Compliance Officer. Hvis denne policyen ikke håndterer interessekonflikten og den er av generell karakter, skal styret informeres.

En måte å prøve å forebygge interessekonflikter på er å behandle kundenes forretningsoppdrag på en korrekt, ærlig og rettferdig måte. Den kundeansvarlige skal derfor - i egnede deler - benytte "Vägledande sammanställning för utformning av interna riktlinjer vid handläggning av affärsuppdrag avseende finansiella instrument", dvs. veiledende sammenstilling for utforming av interne retningslinjer for håndtering av forretningsoppdrag om finansielle instrumenter", som er etablert av styret i den svenske fondshandlerforeningen. Retningslinjene gjelder i hovedsak meglervirksomhet, men har også betydning for kapitalforvaltningen i vesentlige henseender, både diskresjonær og ikke-diskresjonær forvaltning. Ved tvil om anvendelsen av en eventuell bestemmelse i retningslinjene skal den ansatte primært henvende seg til administrerende direktør.

INTERNE REGLER

GARANTUM HAR VEDTATT INTERNE REGLER I FORM AV RETNINGSLINJER, INSTRUKSER OG RUTINER FOR Å SIKRE AT KUNDENS INTERESSE BLIR IVARETATT. DE INTERNE REGLENE OMFATTER BLANT ANNET ETISKE RETNINGSLINJER, RETNINGSLINJER FOR ANSATTES VERDIPAPIR- OG VALUTATRANSAKSJONER, BESTE ORDREUTFØRELSE, GODTGJØRELSE, PRODUKTGODKJENNING OG REGLER FOR HVORDAN INVESTERINGSRÅDGIVNING SKAL FORETAS. REGELVERKET TAR SIKTE PÅ Å SETTE OPP SUNNE OG GENERELLE HANDLINGSREGLER FOR DE ANSATTE, MEN OGSÅ SØKE Å ELIMINERE RISIKOEN FOR INTERESSEKONFLIKTER MELLOM SELSKAPET, NÆRSTÅENDE PARTER TIL SELSKAPET, ANSATTE OG KUNDER.

EN ANSATT KAN IKKE BEHANDLE SAKER DER DEN ANSATTE ELLER DENNES NÆRE FORBINDELSER HAR EN PERSONLIG INTERESSE, ELLER SPØRSMÅL DER SLIK INTERESSE EKSISTERER HOS SELSKAP DER DEN ANSATTE ELLER DENNES NÆRE FORBINDELSER HAR EN BETYDELIG INTERESSE.

EN ANSATT KAN IKKE SELV FORETA KJØP ELLER SALG AV FINANSIELLE INSTRUMENTER FOR EGEN REGNING. SLIK VIRKSOMHET SKAL UTFØRES AV EN ANNEN ANSATT.

EN ANSATT KAN IKKE SELV REGISTRERE ELLER SKRIVE FORRETNINGSLISTER SOM GJELDER FORRETNINGER FOR EGNE VEGNE ELLER PÅ VEGNE AV EN NÆR FORBINDELSE.

EN ANSATT SKAL GJENNOMFØRE VERDIPAPIRTRANSAKSJONER PÅ VEGNE AV NÆRSTÅENDE PARTER DIREKTE MOT PERSONENS DEPOTKONTO.

EN ANSATT KAN IKKE BRUKE SITT EGET LAGER TIL FORRETNINGER FOR NÆRSTÅENDE PARTER I SELSKAPET SOM MOTPART PÅ FAST BASIS.

OFFENTLIGGJØRING AV IDENTIFISERTE INTERESSEKONFLIKTER DETTE DOKUMENTET ELLER ET SAMMENDRAG SOM INNEHOLDER DET VESSENTLIGE I DETTE DOKUMENTET, INKLUDERT IDENTIFISERTE INTERESSEKONFLIKTER OG HVORDAN DE HÅNTERES, SKAL PUBLISERES PÅ GARANTUMS NETTSTED OG UTLIVERES TIL KUNDER PÅ ET HOLDBART MEDIUM.